

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ĢEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

**Vietas attīstība: plānošanas lēmumu pieņemšanas process
jaunā attīstības teritorijā “Ezerparks”**

BAKALAURA DARBS

Autore: **Evita Eglīte**
Stud. apl. ee 06004
Darba vadītāja: Laila Kūle, asist.

RĪGA 2010

ANOTĀCIJA LATVIEŠU VALODĀ, ATSLĒGVĀRDI

Bakalaura darbs apskata vietas attīstību un interešu grupu lomu plānošanas lēmumu pieņemšanā “Darījumu un dzīvojamā rajona projektā “Ezerparks”. Darbā analizēts projekta lēmumu pieņemšanas process no projekta idejas iesniegšanas brīža Rīgas Domes Būvvaldē līdz tās akceptēšanai Rīgas domē. Darbs balstās uz interešu grupām šī procesa laikā, to līdzdalību un sadarbību savā starpā. Apskatīta arī sabiedrības ietekme uz procesa iznākumu. Pētījumā secināts, ka vislielākā ietekme un interese “Ezerparka” lēmumu pieņemšanā ir projekta attīstītājam un pašvaldībai. Iedzīvotāju priekšlikumi vai neapmierinātība netiek ņemta vērā, lai veiktu projektā grozījumus vai noteiktu papildus pārbaudes.

Atslēgas vārdi: plānošanas lēmumu pieņemšana, interešu grupas, sabiedrības līdzdalība.

ANOTĀCIJA ANGLŪ VALODĀ, ATSLĒGVĀRDI

Bachelor's thesis examines the development of a place and the role of stakeholders in decision-making process in "Business and residential centre Ezerparks". The paper analyzes the decision-making process of the project from the submission at Riga City Construction Board till the acceptance by Riga City Council. The paper focuses on the involved stakeholders in this process and their cooperation. Also the society's impact on the outcome is examined. The study concludes that the greatest impact and interest in the decision-making in "Ezerparks" have the project developer and the municipality. Proposals or dissatisfaction are not taken into account in order to make the project amendments or additional expertise.

Keywords: planning decisions, interest groups, and public participation.

SATURA RĀDĪTĀJS

Izmantoto saīsinājumu saraksts	5
Ievads.....	6
1. Lēmumu pieņemšanas procesa un interešu grupu teorētiskās nostādnes, jēdzieni un pētīšanas pieredze cilvēka ģeogrāfijā.....	8
1.1. Plānošanas lēmumu pieņemšanas process	8
1.2. Interese grupas, jēdziens un izdalīšana tipoloģijās	10
1.3. Iesaistīto interešu grupu līdzdalība	14
1.4. Interese grupu intereses un vērtības.....	16
2. Izmantotie materiāli un metodes.....	18
3. Pētījuma analīze un diskusija.....	21
3.1. Vietas attīstības lēmumu pieņemšanas gaita Latvijā un Rīgā	21
3.1.1. Publisko institūciju funkcijas teritorijas plānošanā.....	22
3.2. Sabiedrības līdzdalība	27
3.2.1. Latvijā noteiktās līdzdalības formas un iesaistīšanās kārtība.....	29
3.3. Projekta “Ezerparks” raksturojums un plānošana.....	31
3.3.1. Projekta priekšrocību un trūkumu izvērtējums	32
3.3.2. Projekta “Ezerparks” plānošanas lēmumu pieņemšanas process.....	34
3.3.3. Interese grupu identificēšana un raksturošana	37
3.3.4. Interese grupu līdzdalība un sadarbība	41
3.3.5. Vietas pētījums un viedokļi par plānošanas procesa īstenošanu.....	45
Secinājumi	49
Izmantotā literatūra un avoti.....	50
Pielikumi.....	54

IZMANTOTO SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

IVN - ietekmes uz vidi novērtējums

KNAB – korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

MK – Ministru Kabinets

NVO – nevalstiskās organizācijas

red. – redakcija

SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību

SVID analīze (angļu val.: *SWOT analysis*) - stratēģijas plānošanas instruments, kas ļauj noteikt uzņēmuma vai projekta Stiprās puses (angļu: *Strengths*), Vājības (angļu: *Weaknesses*), Iespējas (angļu: *Opportunities*) un Draudus (angļu: *Threats*).

TEC – termoelektrocentrāle

VZD – Valsts Zemes dienests

IEVADS

Bakalaura darbs “Vietas attīstība: plānošanas lēmumu pieņemšanas process jaunā attīstības teritorijā “Ezerparks” apskata vietas attīstību un interešu grupu lomu plānošanas lēmumu pieņemšanā “Darījumu un dzīvojamā rajona projektā “Ezerparks”.

Rīgas Ziemeļaustrumos iecerētais projekts “Ezerparks” starp Čiekurkalnu un Mežaparku ir viens no lielākajiem nekustamo īpašumu projektiem Rīgā, kur iecerēts izveidot dzīvojamās teritorijas, biroju telpas, izklaides un rekreācijas zonas, pēc koncepta “pilsēta pilsētā”. Pēdējos gados īpaši ir aktualizējies jautājums par jaunām dzīves vietām un mājokļiem, kuru attīstības, pilnveidošanas un paplašināšanas procesos nereti rodas konflikti starp interešu grupām, jo katrai ir savs redzējums par pilsētas attīstību un savas vajadzības, vērtības un motivācija, izvirzot idejas vai cīnoties pret citu ierosinātiem priekšlikumiem. Plānošanas lēmumu pieņemšanas procesā tiek noteiktas paredzamās izmaiņas, bet vai tās ir saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principiem? Cits jautājums ir, vai notiek sadarbība starp visām ieinteresētajām pusēm un to izvirzīto mērķu īstenošana. Faktiskā zemes izmantošanas maiņa ir iesaistīto grupu pieņemto lēmumu iznākums. Doičs (Deutsch, 1985) norāda, ka lēmumu pieņemšanas process un līdzdalība ir tikpat svarīgi kā paši lēmumi, jo lēmumu pieņemšanas dalībnieki, kuru dzīves tiek ietekmētas ar konkrētajiem lēmumiem, pozitīvāk akceptēs lēmumus un jutīsies iesaistīti lēmumu pieņemšanas procesā, ja process būs atklāts, un tiks novērtēts sabiedrības viedoklis. Lēmumu pieņemšanas procesa dziļāka analīze ļauj izprast cēloņus pieņemtajiem lēmumiem par zemes izmantošanas maiņu.

Bakalaura darba mērķis ir noskaidrot, vai pašvaldība, pieņemot lēmumus par “Darījumu un dzīvojamā rajona projekta “Ezerparks” attīstību, ņem vērā visu interešu grupu viedokļus, un kā šie lēmumi ietekmē teritorijas ilgtspējīgu attīstību.

Bakalaura darba uzdevumi ir: 1) noskaidrot, kā plānošanas lēmumu pieņemšanas procesu analizē cilvēka ģeogrāfijas kontekstā un noskaidrot, kādas interešu grupas tiek izdalītas citos pētījumos; 2) noskaidrot vietas attīstības lēmumu pieņemšanas gaitu Latvijā, tai skaitā, Rīgā; 3) noskaidrot projekta “Ezerparks” plānošanas procesu un interešu grupas, tās izdalot un raksturojot, kā arī to līdzdalības iespējas, un to kā šīs iespējas tiek realizētas; 4) novērtēt, kāda ir sadarbība starp pašvaldību, iedzīvotājiem, investoriem; 5) novērtēt sabiedrības ietekmi uz plānošanas lēmumu procesiem projektā “Ezerparks”.

Cilvēka ģeogrāfijā viens no pētniecības objektiem ir cilvēka – vides attiecības. Lēmumu pieņemšanas process nosaka, kā attīstīsies teritorija, un kādas izmaiņas tiks veiktas cilvēka darbību rezultātā. Rietumu pasaulē šādi un līdzīgi izpētes darbi par plānošanas lēmumu pieņemšanu tiek veikti jau no 60-to gadu otrās puses, jo tajā laikā tika piedzīvota strauja

attīstība lēmumu pieņemšanas procesa analīzes jomā, un notika vērtību, vajadzību un interešu caurskatīšana. Pēc Hīlijas (Healey, 1988) domām, katram, kas vēlas izprast zemes izmantošanas plānošanas sistēmu, interešu izpratne ir ļoti būtiska, tāpēc šī darba autore apskata Latvijas plānošanas sistēmu, lai iegūtu informāciju par formālo norises kārtību.

No projekta iesniegšanas Rīgas pilsētas būvvaldē līdz akceptēšanai Rīgas domē pagāja tikai 3,5 mēneši. Projekts, kurš paredz 25 ha lielas teritorijas transformēšanu, un kura izskatīšanai tika veltīts tik maz laika, raisa interesi, vai izstrādē tika iekļauti visi ilgtspējīgai attīstībai nepieciešamie kritēriji, un tā ietekme uz pilsētu tika pienācīgi izvērtēta. Visi aspekti netiks apskatīti darba apjoma dēļ, tādēļ pētījumā koncentrēšos uz sociālajām grupām, kuras ir ieinteresētas lēmumu pieņemšanā, jo šis jautājums arī ir viens no pilsētas ilgtspējīgas attīstības komponentiem. Pētījuma gaitā tiks noteiktas vietas attīstības procesā ieinteresētās grupas, un izvērtēti dažādu atšķirīgu interešu grupu viedokļi. Interešu grupu jeb *stakeholder* līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā nodrošina ieplānotās ieceres apspriešanu no dažādiem skatu punktiem, kas ne vienmēr lēmumu pieņēmējiem varētu būt paši par sevi saprotami. Masu mediji nereti informē, ka amatpersonas īsti neievēro tiesiskos pamatus, kas nosaka (ierobežo) to rīcības brīvību saistībā ar indivīdu un sabiedrības tiesībām. Savukārt vietējie iedzīvotāji un citas ieinteresētās grupas ir pārāk neaktīvas sava viedokļa izteikšanā un savu neapmierinātību pauž pārāk vēlu, kad vairs situāciju nevar mainīt. Pētījuma laikā tiks noskaidrots, vai pastāv ieinteresēto pušu dialogs, cik tas ir efektīvs, kādiem vajadzētu būt uzlabojumiem, lai veicinātu sadarbību. Vietu attīstīšana, lēmumu pieņemšanas process un iesaistīto pušu sadarbība ir sociāli noteikta un atšķirīga dažādās sabiedrībās un kultūrās, tāpēc pētījumā tiks ņemts vērā Latvijas un Rīgas pilsētas ģeogrāfiski - vēsturiskais un tiesiskais konteksts.

Lēmumu pieņemšanas procesa caurskatāmība un sabiedrības līdzdalība ir jauni sabiedrības diskusiju jautājumi Latvijā. Tēma ir nozīmīga bijušo sociālisma valstu, tai skaitā, Latvijas attīstībā, jo veicina demokrātijas un atvērtas sabiedrības veidošanos. Mani, kā autori, šī tēma interesē saistībā ar lēmumu pieņemšanas arēnu, kurā darbojas daudz dažādi dalībnieki ar individuālu redzējumu par kādu atsevišķu problēmu. Latvijā ir bijuši daudzi precedenti, kas vairo neuzticību atbildīgajām amatpersonām, kurām bijušas slēptas intereses lēmumu pieņemšanā. Mana studiju pieredze ārzemēs ir radījusi papildus interesi par interešu grupu iesaistīšanu un sabiedrības līdzdalību plānošanā. Uzskatu, ka sabiedrība, t.i. dažādas tās sociālās grupas, vislabāk pārzina savas vēlmes un vajadzības vietas attīstībā.

Bakalaura darbā ir 54 lapaspuses, 4 tabulas, 9 attēli, 3 pielikumi.

1. LĒMUMU PIEŅEMŠANAS PROCESA UN INTEREŠU GRUPU TEORĒTISKĀS NOSTĀDNES, JĒDZIENI UN PĒTĪŠANAS PIEREDZE CILVĒKA ĢEOGRĀFIJĀ.

Šajā nodaļā tiks apskatīti galvenie jēdzieni un konceptuālās nostādnes attiecībā uz lēmumu pieņemšanas procesa pētīšanu no cilvēka ģeogrāfijas disciplīnas skatu punkta, teorētiskie labu lēmumu pieņemšanas priekšnosacījumi, nozīmīgie aspekti lēmuma pieņemšanas gaitā. Īpaši tiks apskatītas jēdziena “interesu grupa” definīcijas un noskaidrots, ko tās sevī ietver. Iesaistītās interešu grupas ir viens no svarīgākajiem atslēgas vārdiem šajā pētījumā, tāpēc svarīgi ir noskaidrot, kādas interešu grupas tiek izdalītas citos pētījumos un, kādēļ tās ir svarīgas. Tālāk tiks apskatīts jautājums par interešu grupu līdzdalību, interesēm un vērtībām.

1.1. Plānošanas lēmumu pieņemšanas process

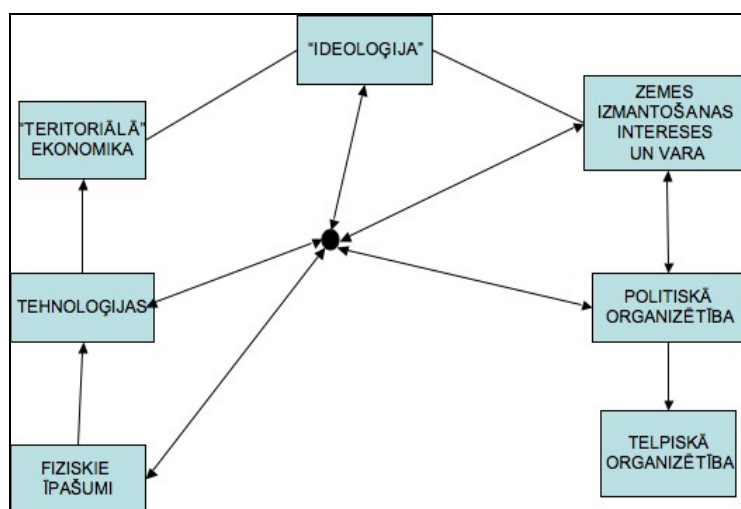
Lēmumu pieņemšana ir definēta kā sociāls process, kas ietver vismaz lēmumu pieņemšanā iesaistītos aģentus un tos, kurus skar lēmuma īstenošana. Lēmumu pieņemšanas procesam var būt vērā ņemama ietekme uz piederīgo aģentu attiecībām; šīs attiecības var būt pat izveidotas ar pašu lēmumu pieņemšanas procesu (Moore, 1996). Šajā kontekstā ir svarīgi atzīmēt, ka attiecību dimensija iesaista vairāk nekā to, vai dažādās grupas var kaut kādā veidā atrast vienošanos, par ko visas iesaistītās puses piekrīt. Attiecību kvalitāte nosaka iespējamo risinājumu virkni. Neuzticības un naida apstākļos atrisinājuma iespējas ir daudz ierobežotākas nekā uzticības un sadarbošanās apstākļos (Wittmer, Rauschmayer & Klauer, 2006). Tā kā lēmumu pieņemšanas procesos ir iesaistīti daudzi dažādi dalībnieki, tad katram ir savs redzējums par problēmu un ieteicamais veids, kā to risināt, turklāt stratēģiskās mijiedarbības ir sarežģītas un var izsaukt negaidītus rezultātus. Labs lēmuma pieņemšanas process skar šādus jautājumus: vai visas būtiskās intereses ir pietiekoši pārstāvētas un vai procedūra atļauj, aizsargā, pat vairo iesaistīto interešu nozīmīgumu. Problemātiskais aspekts ir, vai visas iesaistītās intereses un skartās interešu grupas ir zināmas, ietvertas un/vai pārstāvētas, lai nodrošinātu to taisnīgu piedalīšanos procesā. Tajā pašā laikā ir jāņem vērā varas attiecības starp dažādām interešu grupām. Ir svarīgi paturēt prātā, ka sociālā dinamika nepazūd vienkārši uzaicinot visas piederīgās interešu grupas piedalīties. Lēmuma pieņemšanas procedūra var uzspiest vai darboties pretī dominējošajām varas atšķirībām. Tas iekļauj jautājumus par to, vai ir pārstāvēta visnospēcīgākā interešu grupa – vai par to ir zināms? Vai

noteikumi ir labvēlīgi, lai katrs izteiktu savas intereses? (Pennan, 2005).

Lēmumu pieņemšana attiecībā uz zemes izmantošanas maiņu atrodas cilvēka ģeogrāfijas interešu centrā, tādēļ pētnieki norāda, ka plānošanas rezultāts nav notikums, kas raksturīgs vienam lēmumam, bet tā vietā katrs lēmums ir daudzu spēku rezultāts starp sāncensiem apveltītiem ar varu, mērķiem un zināšanām. Pēc Brianta (Bryant, 1995) teiktā nemitīgi tiek pieņemti plānošanas lēmumi, darbības izpildītas, izmaiņas notiek. Izmaiņas var būt relatīvi īsa perioda vai novest pie ilglaicīgām izmaiņām saistībā ar nevienlīdzīgu attīstību, konkrētas vides aizsardzību, vērtību maiņu, kā arī varas attiecības izmaiņām.

Lundens (Lundén, 1977) izveidoja shēmu, kurā redzami mijiedarbības faktori nosaka lēmumu par zemes lietošanas iznākumu (skat. 1.1. attēlu). Tiek izdalīti šādi faktori:

- 1) Teritorijas *fiziskie īpašumi* parāda rezultātu ietekmi tieši vai biežāk caur citiem faktoriem. Saistībā ar dažādām vajadzībām, ideoloģijām un tehnoloģijām, teritorijai ir dažādas vērtības.
- 2) *Tehnoloģijas*. Katrs jauns objekts izmaina attiecības starp cilvēku un ainavu. Dzelzceļa ieviešana izveidoja piepilsētas iedzīvotāju pārvietošanos iespējamu, bet nošķīra tuvu esošus apgabalus vienu no otra. Atšķirībai starp fiziskiem un organizatoriskiem tehnoloģiju aspektiem ir jābūt prātā.
- 3) *Ekonomika*. Ekonomika ir sarežģīts faktors, jo atspoguļo preču un pakalpojumu novērtējumu no ietekmētajām grupām. Īpaša nozīme ir ekonomiskās “teritorijas” apjomam, kas ir vienība, kurā iekšējie darījumi tiek papildināti neņemot vērā negatīvu vai pozitīvu iezīmi. Šādā teritorijā trūkumi vienā areālā var tikt izlīdzināti ar priekšrocībām citā.
- 4) *“Ideoloģija”*. Šis jēdziens ietver ne tikai svarīgus viedokļus par nākotnes apstākļiem un veidu, kādā tie būtu jāsasniedz, bet arī ne tik tālejošas idejas par organizāciju un konstrukciju. Piemēram, ja pirms mājokļa ekspluatācijas ar vairākuma balsojumu ir pieņemts sabiedrisks zemes pirkums, zināmas plānošanas problēmas tiek novērstas, kamēr citas var parādīties.
- 5) *Zemes izmantošanas intereses*. Tā kā zemes piederība ir viegli nosakāma, tad tā bieži tiek pielīdzināta ar zemes izmantošanas varu. Vairāk nekā citi faktoru tipi, zemes jautājumam tiek izmantota savādāka vērtēšana laika un vietas dēļ.
- 6) *Politiskā organizētība*. Šī faktora ietekme ir daļēji “oficiāla” un “legāla”, jo tas pieder pie sociāli politisko lēmumu pieņemšanas procesa daļas. Atšķirībā no iepriekš minētajiem faktoriem, kas ir vispārīgi skaidri nostādīti, šim faktoram ir plašas robežu pārejas zonas starp pareizu un nepareizu.

1.1. attēls. Zemes izmantošanas maiņas lēmumus ietekmējošo faktoru modelis (izstrādājusi autore, izmantojot Lundén, 1977, p. 9)

Pēc Hiljēra (Hillier, 2002) domām plānošanas lēmumu pieņemšana prakse ir papildīta ar slēptām un atklātām tīkla darbībām, jo cilvēki aktivizē politiskos tīklus, iekšējos un ārējos organizatoros tīklus un “vietējo iedzīvotāju” tīklus, lai attīstītu savus mērķus. Lai sasniegtu caurspīdīgumu lēmumu pieņemšanas gaitā Lafertijs un Medovkrofts (Lafferty & Meadowcroft, 1996) ierosina ietvert interešu grupas vai vispārējo sabiedrību lēmuma pieņemšanas procesā. Širlovs un Murtaghs (Shirlow & Murtagh, 2004) norāda, ka lēmumu pieņemšanas kvalitāte būs atkarīga daļēji no diskusiju arēnas kvalitātes, darbību likumības starp interešu grupām un izvairīšanās no piespiedu vienošanās, kas bieži raksturo dažu līdzdalību pieredzes, bet Rīds (Reed, 2008) papildina, ka kvalitāti nosaka arī procesa daba, kas noved pie rezultāta. Fundamentāls priekšnosacījums racionālai vienprātībai ir interešu grupu uzticība, ka atbildīgo amatpersonu vēlme vienoties ir augstāka nekā viņu noderīgās, bet slēptās intereses. Kvalitatīva plānošanas lēmuma iegūšana ir atkarīga no dažādiem faktoriem, kas iekļauj vēsturisko teritorijas situāciju, pašreizējās aktualitātes, kā arī no darbojošos aģentu intereses lēmumu virzot.

1.2. Interešu grupas, jēdziens un izdalīšana tipoloģijās

Interešu grupu jeb angļiski *stakeholder* līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā nodrošina ieplānotās ieceres apspriešanu no dažādiem skatu punktiem, kas ne vienmēr lēmumu pieņēmējiem varētu būt paši par sevi saprotami. Plānošanai jābūt nostādītai ap komunikatīviem līdzdalības procesiem, kuri veicina dialoga veida sapratni starp dažādām interešu grupām ar interesi zemes izmantošanā un attīstīšanā (Healey, 1997).

Termins *stakeholder* bieži tiek saistīts ar biznesa menedžmentu, sabiedrības

administrēšanu un pirmo reizi tika minēts 1708. gadā, kā persona, kas iesaistīta ieguldījumā vai piedalās derībās (Ramírez, 1999). Sociālo zinātņu un cilvēka ģeogrāfijas enciklopēdijas *stakeholder* jēdzienu definē kā “persona, kas ir tieši ietekmēta no lēmumu pieņemšanas rezultāta” (Yarn, 2002). Atkarībā no konkrētā procesa šis jēdziens tiek tulkots citādāk. Latviešu valodā saistībā ar teritorijas plānošanu tulkojums ir iesaistītās institūcijas, grupas vai personas.

Interesu grupu identifikācija kļuva aktuāla 80-to gadu vidū (Freeman, 1984; Weiss, 1994) pēc Frīmana izdotās grāmatas “Stratēģiskais menedžments: interešu grupu pieeja” (*Strategic Management: A Stakeholder Approach*). Iespējams, visvairāk citētais interešu grupu/indivīdu jeb *stakeholder* definējums ir Frīmana (Freeman, 1984, p. 46) ieteiktais - “jebkura grupa vai indivīds, kas var ietekmēt vai ir ietekmēts no korporācijas sasniegtajiem mērķiem”. Barbiušs un Farhars (Babiuch & Farhar, 1994) sniedz 16 *stakeholder* definīcijas, kas ietver “grupas”, “interesu grupas”, “cilvēkus” un citus līdzīgus terminus un atsaucas uz vēl daudziem citiem. Mičels, Eigls un Vūds (Mitchell, Agle, & Wood, 1997) apkopoja 28 interešu grupu/indivīdu definīcijas, no kurām 25 attiecināmas uz “organizāciju”, “uzņēmumu”, “korporāciju”, “biznesu”. Pārējās trīs definīcijas saistītas ar “līgumiem”, “attiecībām” un “pievienotās vērtības radīšanu”. Tieši ar plānošanas lēmumiem saistītās interešu grupu definīcijas ļoti papildina viena otru, piemēram, Karols (Carroll, 1996, p. 74) definē *iesaistītās grupas* kā “katrs indivīds vai grupa, kas var ietekmēt vai ir ietekmēts no organizācijas darbībām, lēmumiem, politikas, mērķiem”. Pomerijs un Rivera–Guiebs (Pomeroy & Rivera-Guieb, 2006) raksturo *iesaistītās grupas* vēl precīzāk, ņemot vērā, kā tie var būt iesaistīti, un iesaka par tādām dēvēt “indivīdus, grupas vai organizācijas, kas ir vienā veidā vai citā, ieinteresētas, iesaistītas vai skartas (pozitīvi vai negatīvi) no konkrētā projekta vai darbības. Grimbla un Vellarda (Grimble & Wellard, 1997, p. 174) definīcija *iesaistītajām grupām* ir “jebkura cilvēku grupa, organizēta vai neorganizēta, kas daļa vienotas intereses kādā noteiktā lietā vai sistēmā”. Plašākas definīcijas ietver politikas veidotājus, plānotājus un valdības pārstāvjus, un citas organizācijas. Bieži ir iespējams noteikt daudzas grupas, kurām ir kāda interese par problēmu. Turpretim liels skaits interešu grupu padara saprātīgu lēmumu pieņemšanu neiespējamu (Harrison & Qureshi, 2000). Ir grūti novilkt robežu starp svarīgām un mazāk svarīgām interešu grupām. Grimbls un Čans (Grimble & Chan, 1995) iesaka sākotnēji interešu grupas noteikt ar fokusa grupu, reputācijas un demogrāfisko analīžu palīdzību. Harisons un Kureši (Harrison & Qureshi, 2000) atzīst, ka izvēles procesam nevajadzētu būt ar vienreizības pieeju, bet drīzāk ar atkārtamības pieeju, kad diskusijas ar iepriekš noteiktām interešu grupām atklāj citas, pirms tam nezināmas grupas. Konnells (Connell, 1992) nosauca par “trešās puses interesēm” tos, kuri var palīdzēt ar informāciju un

viedokli, piemēram, regulatori, lēmumu pieņēmēji, sabiedrība, vides aktīvisti, akadēmiskie pārstāvji. Viena kopīga pazīme visām interešu grupu definīcijām ir, ka tās identificē un definē grupas vienam saistītam, konkrētam jautājumam, bet tās var būt ļoti dažādas sākot no indivīda līdz valsts likumdošanas aparātam. Šajā darbā ar iesaistītajām interešu grupām autore saprot jebkuru indivīdu vai grupu, kas var būt ieinteresēts ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesa gaitu.

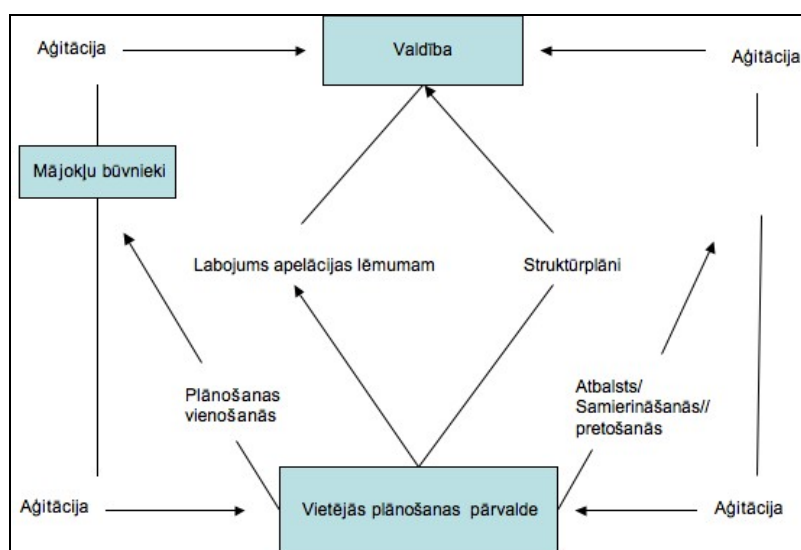
Par tipiskām interešu grupām tiek uzskatīti patērētāji, piegādātāji, valdība, konkurenti, kopienas, darbinieki un, protams, akcionāri, lai gan katras dotās korporācijas interešu grupas attiecīgajā jautājumā var būt diezgan sarežģītas (Carroll, 1996). Pomeroy un Rivera-Guiebs (Pomeroy & Rivera-Guieb, 2006) izdala interešu grupas, kas ir skartas no lēmumu gala iznākuma; grupas, kas ir atkarīgas no pārveidei pakļautajiem resursiem; grupas ar tiesībām uz teritorijas resursiem; grupas, kuru darbības ietekmē teritoriju, tās resursus un grupas ar, piemēram, sezonālām vai ģeogrāfiskām interesēm. Pētnieks uzskata, ka interešu grupām bieži ir nozīmīga politiska un/vai ekonomiska ietekme pār resursiem, kas balstās viņu vēsturiskajā atkarībā un saistībā ar tiem, institucionāla pilnvara, ekonomiska interese vai citas saistības. Pētnieki ir veikuši daudzas plānošanas un attīstības procesu analīzes, kas veidojušas ietekmes aģentu modeļus. 1.2 tabulā parādīti daži tipiskākie gadījumi, kas balstās uz pētījumiem par iesaistītajiem aģentiem teritorijas attīstības procesā. Kopīgās izdalītās grupas ir valdības pārstāvji un privātie attīstītāji, bet pārējās ir mainīgas. Uzsvāru uz iesaistītajiem aģentiem savos pētījumos ir likuši, piemēram, Drevets (Drewett, 1973), Simmijs (Simmie, 1981), Hīlija, Makdugals un Tomas (Healey, McDougall & Thomas, 1982). Hīlija u.c. (Healey et al., 1988) uzskata, ka darbība ir indivīdu vai grupu interešu izpausme. Intereses ir empīriski konstatētas ar uzvedības novērošanu, īpaši politisku darbību teritorijas un īpašuma lietās.

1.2. tabula

Teritorijas plānošanas procesa aģenti (izstrādājusi autore, izmantojot Healey et al., 1988, p. 155)

	Atsauces uz pētījumiem par teritorijas plānošanas procesu		
	Blowers (1980)	Buller and Hoggart (1986)	Ley and Mercer (1980)
Teritorijas plānošanas procesa aģenti	Valdības struktūras	Centrālā valdība	Mājsaimniecības
	Sabiedriskā labuma nodrošinātāji (NVO, u.c.)	Pašvaldība	Kaimiņu grupas
	Citas organizācijas	Privātā sektora attīstītāji	Pilsoņu organizācijas
	Mājokļa attīstītāji		Teritorijas attīstītāji
	Industriālās un darba organizācijas		Citi uzņēmēji
	Politiskās partijas		Ievēlētās amatpersonas
	Pagastu priekšsēdētāji		Administratīvie ierēdņi

Galvenie iesaistītie aģenti dzīvojamo rajonu būvniecībā un dažas to saistības ir parādītas 1.3. attēlā. Tie ir ēku būvnieki, kas saistīti ar būvniecību un pārdošanu, un pašreizējie vietējie iedzīvotāji. Tad ir dažādie valsts līmeņi. Celtniecības process un tā kontrole iesaista sarunas caur teritorijas izmantošanas plānošanas procesu. 1947. gadā Lielbritānijā ieviestā plānošanas sistēma bija sākotnēji paredzēta, lai regulētu attīstību. Divi galvenie aģenti veido vietējo plānošanas varas orgānus: plānotāji, kuru stāvoklis ir balstīts uz profesionālu pieredzi, un ievēlētie pārstāvji, kuru vara ir mandātā. Konkurējoši spiedieni un prasības uz plānošanas varas orgāniem tiek bieži pārveidotas konfliktā starp šīm grupām (Short, 1996).

1.3. attēls. Aģentu mijiedarbības Lielbritānijā (izstrādājusi autore, izmantojot Short, 1996, p. 466)

Briants, Rusvurms un MakLeuans (Bryant, Russwurm, & McLeUan, 1982) iesaistītos aģentus kategorizēja saskaņā ar to pozīciju teritorijas pārveides procesā. Tādā veidā sākotnējie īpašnieki, starpaģenti un gala patērētāji ir noteikti kā galvenie aģenti (skat. 1.4. tabulu), toties pastāv arī daudz citu aģentu, kā juristi, plānotāji un politiķi, kas regulē un/vai padara vieglāku teritorijas pārveidošanas un izmaiņu procesus. Bet tie var būt arī neaktīvi aģenti plānošanas lēmumu pieņemšanas procesā. Sākotnējie teritorijas īpašnieki kontrolē neapbūvētas teritorijas, ieskaitot tās ar attīstības potenciālu. Viņiem nav intereses tikai teritorijas perspektīvās attīstības dēļ. Starpaģenti dod teritorijai kādu “uzlabojumu”; daži var savākt kopā vairākus nekustamos īpašumus, sagatavot tos attīstīšanai un sabiedrības atzinīgam novērtējumam. Vienam un tam pašam aģentam var būt vairāki dažādi vadmotīvi. Gala patērētājs iekļauj dažādus aģentus gan privātajā, gan publiskajā sektorā.

Zemes tirgus aģentu grupējums

(izstrādājusi autore, izmantojot Bryant, Russwurm, & McLeUan, 1982, p. 55)

Sākotnējie aģenti	Starpaģenti	Gala patērētājs
Zemnieki	Attīstītājs	Industrija
Ne-zemnieki	Būvniecības uzņēmums	Tirdzniecība
	Investīciju uzņēmums	Ne-zemnieki
		Valdība un valdības struktūras
		Institūcijas
		Sociālās grupas

Pēc Paciones (Pacione, 2005) iedalījuma galvenie aģenti un to nolūki zemes lietošanas maiņas procesā ir:

- 1) *Lauku ražotāji*. Zemes īpašnieki, kuri ir galvenokārt saistīti ar savas zemes produktīvajām iespējām, vislielākā grupa ir lauksaimnieki.
- 2) *Spekulatori*. Tiem var piederēt zeme, kas vēl ir produktīvā lietošanā, bet viņu pamata interese ir tās novērtējuma vērtība (viņi cer nopirkt lēti un pārdot dārgi). Viņu lēmumi ir balstīti uz finansiāliem apsvērumiem.
- 3) *Attīstītāji*. Tie var būt klasificēti kā būvnieki vai nekustamo īpašumu aģenti.
- 4) *Mājsaimniecības*. Tie, kuri pērk vai ņem uz līzinga īpašumus ir motivēti celtni funkcionāli lietot kā vietu, kur dzīvot un uzlabot teritorijas attīstīšanas procesā ar finansiālu ieguldījumu.
- 5) *Nekustamo īpašumu uzņēmumu aģenti*. Tie nodrošina informācijas apmaiņu un darbības kā starpnieki starp pircēju un pārdevēju. Viņu atalgojums ir no katra pabeigtā darījuma komisijas maksas. Daži aģenti nodarbojas arī ar spekulācijām.
- 6) *Finansisti*. Tie nodrošina attīstības procesam nepieciešamos līdzekļus. Viņu lēmumi balstās uz vēlmi iegūt iespēji augstāko peļņu no investīciju aprites un riska novēršanas.
- 7) *Citi projekta virzītāji*. Citi iesaistītie profesionāļi, ieskaitot juristus, kas pārstāv klientus strīdu gadījumos, kuri var rasties attīstīšanas procesa laikā, kā arī konsultanti, kas sadarbojas ar aģentiem.
- 8) *Valdība*. Visas valdības ietekmē pilsētu attīstīšanas procesus, lai gan iesaistīšanās līmenis atšķiras.

1.3. Iesaistīto interešu grupu līdzdalība

Vēbers un Kristofersons (Weber & Christopherson, 2002) uzskata, ka sadarbības dialogs nebūs iespējams, ja atbildīgās instances nebūs ieinteresētas to uzturēt, un tā

nepieciešamība būs tikai likumdošanā ietverta. Nav pietiekami tikai nodrošināt interešu grupām iespēju līdzdarboties lēmumu pieņemšanā – tām ir jābūt spējīgām līdzdarboties.

Lēmumu pieņemšanas procesā nepieciešams noskaidrot visus viedokļus, kaut arī tie liekas absurdi, neiespējami un neatbilstoši konkrētajai situācijai. Lai gan interešu grupu dialoga pamatā vajadzētu būt saskaņas veidošanai (Susskind et al., 2003), šāds uzsvars var apspiest viedokļu un vērtību dažādību un novest pie koncentrēšanās uz galvenajiem principiem nevis vispusīgiem ilgtermiņa lēmumiem (Kerkhof, 2006). Kā norāda Moslers (Mosler, 2004) interešu grupu līdzdalībai ir arī trūkumi. Ir jābūt piešķirtiem papildus resursiem (naudai, personālam, laikam) un izmaksām, kamēr projekta organizācijai jābūt gribīgai uzņemties kontroli vai dalīt kontroli. Konflikti parādās arī, ja ir iesaistītas (pārāk) daudz interešu grupas ar pretējām interesēm. Tas var aizkavēt projektu vai pat novest pie tā izgāšanās. Ričards, Blakstoks un Kārteris (Richards, Blackstock & Carter, 2004) kā svarīgu faktoru interešu grupu līdzdalībai min iespēju palielināt sabiedrības uzticēšanos lēmumiem un pilsoniskai sabiedrībai, ja līdzdalības procesi tiek uztverti kā caurspīdīgi un tiek ņemtas vērā konfliktējošās prasības un viedokļi. Dogils u.c. (Dougill et al., 2006) norāda, uz nepieciešamību jau sākuma posmā ņemt vērā vietējās intereses, jo tad būtu iespējams pievienot projektam ideju un perspektīvu daudzveidību. Šādā veidā palielinātos iespēja, ka vietējās vajadzības un prioritātes tiek savienotas. Interesu grupu pēc iespējas ātrāka iesaistīšana lēmumu pieņemšanā ir bieži minēta kā nozīmīga, ja līdzdalības procesi ir mērķēti uz augstas kvalitātes un ilgtspējīgiem lēmumiem (Blahna & Yonts- Shepard, 1989; Gariepy, 1991; Chess & Purcell, 1999; Reed et al., 2006). Parasti interešu grupas tiek iesaistītas lēmumu pieņemšanā tikai projekta īstenošanas posmā, bet ne agrākā sagatavošanas un izstrādes posmā (Estrella & Gaventa, 2000).

Ir vairāki iemesli, kāpēc plānotājs varētu vēlēties iesaistīt interešu grupas lēmumu pieņemšanas procesā: 1. plānotājs varētu būt ieinteresēts viņu ieguldījumā un ieteikumos par riskantu lēmumu pieņemšanu, 2. plānotājs varētu vēlēties noskaidrot nesaskaņu iemeslu un pakāpi, lai palīdzētu novērst potenciālās problēmas lēmumu pieņemšanas laikā. Ramirez (Ramírez, 1999) nosauc papildus iemeslus, kāpēc ir svarīgi iesaistīt interešu grupas, ieskaitot - noteikt, paredzēt un atrisināt konfliktu sfēras; atklāt mijiedarbības esošās sistēmās. Jebkurš no šiem iemesliem var būt par pamatu produktīvam interešu grupu dialogam. Taču problēmas parādīsies, ja mērķis nav skaidri izteikts. Skaidra, godīga komunikācija ir nepieciešamais pamats efektīvam interešu grupu dialogam. Ir svarīgi, lai plānotājs izturas pret komunikāciju ar interešu grupām kā pret procesu nevis notikumu. Komunikācijai ar interešu grupām ir jābūt biežai un abpusējai, lai gan tās veids var mainīties procesa attīstības gaitā (Glicken, 2000). Mijiedarbības aģentu starpā ir sarežģītas, jo katram būs sava izturēšanās, ko nosaka

uzdevumi, viedokļi, noteikumi un savas organizācijas valoda, katra paša administratīvais līmenis un katra paša sadarbības tīkls (Pennan, 2005). Ir attīstīta virkne tipoloģiju, lai saprastu interešu grupu līdzdalības pamatu, un tās var tikt izmantotas, lai izvēlētos piemērotas metodes lēmuma pieņemšanas kontekstam, ņemot vērā objektīvus, dalībnieku tipus un iesaistīšanās piemēroto līmeni. Pēc Pomeroya un Duveres (Pomeroy & Douvere, 2008) veiksmīgu lēmumu pieņemšanas procesā vissvarīgākais jautājums ir: kuras ir galvenās interešu grupas konkrētajā jomā un kā efektīvā veidā tās iesaistīt?

Interešu līdzdalība nodrošina iespēju padziļināt savstarpējo sapratni par jautājumu, pētīt un saskaņot idejas kopīgi, radīt jaunas iespējas un risinājumus, kas varētu netikt apsvērti individuālā pieejā un nodrošināt ilgtermiņa pieejamību resursiem, lai sasniegtu kopējos mērķus. Tiek uzskatīts, ka līdzdalības procesiem vajadzētu novest pie augstākas kvalitātes lēmumiem. Efektīva interešu grupu iesaistīšana pieprasa, ka lēmuma pieņēmējs tos iesaista attiecīgajā posmā, izmanto attiecīgās interešu grupas.

1.4. Interešu grupu intereses un vērtības

Interešu koncepts raksturo attiecības starp indivīdu vai organizāciju un objektu. Labi saprotot šādas attiecības mēs varam saprast, piemēram, kā valdības īstenotā politika varētu ietekmēt indivīdu, iespējams, kā indivīds varētu reaģēt. Interešu izpratne ļauj konstatēt dažādās ietekmes, ko kāda plānošanas politikas veiktā darbība varētu īstenot uz dažādu interešu aizstāvjiem. Katram, kas vēlas izprast zemes izmantošanas plānošanas sistēmu, interešu izpratne ir ļoti būtiska. Divas skolas ir dominējušas plānotāju interešu ideju veidošanā – “pozitīvistu” un marksistu skola (Healey et al., 1988).

Visizplatītākais skatījums par zemes izmantošanas plānošanas interesēm ir “pozitīvisms”. Saskaņā ar to indivīda intereses robežojas ar viņa vēlmēm. Intereses ir tieši saistītas ar indivīdu vai organizāciju politiskajām darbībām. Cilvēki zina, ko viņi grib un spiedīs uz to. Šādā pieejā liela uzmanība ir likta uz aģentiem, kas iesaistīti teritorijas attīstības procesā. Lielākajai daļai marksisma ideju un īpaši strukturālās skolas piekritējiem nav pieņemama ideja, ka intereses ir individuālas katram cilvēkam. Intereses tiek pieņemtas kā apstākļu uzspiests slogs (Healey et al., 1988). Marksistu izpratne par interešu pielietojumu ir spēlējusi lomu plānošanas studijās, vispamanāmāk konflikta analizē, kas sekoja atteikumam par vienprātīgu plurālistu modeli “plānošanai sabiedrības interesēs”.

Vērtības parāda ideālus un pārliecību, kas veido izvēles pamatu gan indivīda, gan grupas līmenī. Vispārīgi vērtība ir definēta kā tas, kas ir “labs”, vēlams un apmierinās personu. Pētījumos ir noskaidrots, ka morālās vērtības ir noteicošais, kādā veidā indivīdi un

grupas izmanto un kontrolē zemi. Morālās vērtības ir pamats cilvēka uzvedībai un bieži tiek izteiktas ar vērtējumu labs vai slikts, pareizs vai nepareizs, vērtīgs vai nevērtīgs (Philo, 1991). Vairākos darbos tiek pievērsta uzmanība veidam, kādā morāle balsta mūsu attiecības ar zemi: kā mēs to redzam, izmantojam, atļaujam citiem to izmantot (Strang, 2000; Delaney, 2001; Setten, 2001). Harisons un Burgess (Harrison & Burgess, 2000) argumentēja, ka nav runa par to, ka viena vērtību sistēma ir “pareiza” vai “nepareiza”, bet drīzāk par kultūru daudzveidību. Saistībā ar to rodas un tiek diskutēti priekšstati par “pareizumu” vai “nepareizumu”, tai skaitā, par to kā attiekties pret dabu un citiem sabiedrības locekļiem. Vining un Tailers (Vining & Tyler, 1999) uzskata, ka vides pārvaldītāji aizvien vairāk sāk saprast vērtību un emociju nozīmīgumu kā motivatorus publikas iesaistīšanai. Tas notiek daudzveidīgo cilvēku vērtību un vietu nozīmes dēļ. Lēmumi, kas neatbilst sabiedrības vērtību standartam, diez vai būs veiksmīgi, ja vien tie vispār ir īstenojami (Shindler, Brunson & Cheek, 2004).

Viss interešu grupu vēlamais rezultāts kā ideāls var tikt uzskatīts par vērtību. Idejām, emocijām, rīcībai, attieksmei, var piederēt īpaša vērtība, kā dēļ tās ir novērtētas. Bet, kas ir pievilcīgs vienam, var būt nepieņemams citam. Jo vairāk interešu grupu saistītas ar lēmuma pieņemšanas procesu, jo dažādāki ir redzējumi un vērtības. Lēmuma pieņēmējiem vajadzētu sasniegt nozīmīgāko aģentu izvirzītos mērķus un pēc iespējas vairāk apmierināt parējos iesaistītos. Bet uzdevums ir ļoti sarežģīts, ja satiekas pilnīgi pretēju vērtību aizstāvji.

2. IZMANTOTIE MATERIĀLI UN METODEDES

Bakalaura darbs balstās uz teorētiskās un metodoloģiskās zinātniskās literatūras studijās iegūtiem rezultātiem. Darba sākumposmā tika veikta rūpīga pieejamās literatūras analīze par lēmumu pieņemšanas procesu attiecībā uz teritorijas attīstību un dažādiem ar interešu grupu saistītiem jautājumiem, pielietotajām metodēm un izdalīto interešu grupu piemēriem līdzīgos teritorijas attīstības procesos. Tika apkopots projekta lēmumu pieņemšanas process no tā iesniegšanas brīža Rīgas pilsētas Būvvaldē līdz apstiprināšanai Rīgas domē. Tas palīdzēja noskaidrot faktisko lēmumu pieņemšanas ceļu un salīdzināt to ar normatīvajos aktos noteikto lēmumu pieņemšanas procesu Rīgā. Tika veikts kvalitatīvs pētījums, kurā kā primārie avoti izmantoti attīstītāju sagatavotie informatīvie materiāli par teritorijas transformāciju, Būvvaldes noteiktais būvniecības procesa apraksts, Rīgas Domes dokumenti par lēmumu pieņemšanas gaitu un publiskās apspriešanas rezultātiem. Kā sekundārie avoti tika izmantoti Mežaparka Attīstības biedrības mājas lapā pieejamā informācija, intervijas ar A. Zīlānu, K. Āboliņu un apkaimes iedzīvotājiem, kā arī medijos pieejamā informācija.

Projekta “Ezerparks” plānošanas procesa, satura un rezultātu analīzes gaitā noskaidrojās iesaistītās interešu grupas, to līdzdalības iespējas, realizētā līdzdalība un sadarbība sociālo aģentu starpā. Tika pieredzētas grūtības protokolu, informatīvo materiālu ieguvē par detalizētām procesu norisēm, bet galvenie nepieciešamie fakti tika iegūti, lai varētu izdarīt novērtējumu. Pētījumi tika veikti par “Ezerparka” projektu un tajā paredzētajām teritorijas attīstības iecerēm un to ietekmi uz pilsētu kopumā. Ar stratēģijas plānošanas instrumenta SVID palīdzību tika izvērtētas būvniecības stiprās puses, vājības, iespējas, draudi. Kā minējuši Mežaparka Attīstības biedrības pārstāvji un vietējie iedzīvotāji, kas aktīvi seko līdzi jauno teritoriju attīstībai, projekta investori nenodrošina pietiekami daudz vispusīgas informācijas par iecerētajām darbībām teritorijā. Arī autorei, izpētot būvniecību radās dažas neskaidrības, par kurām projektā netiek dots nekāds skaidrojums. Pēc analīzes veikšanas noskaidrojās iespējamās projekta nepilnības, kuras varētu radīt draudus projekta veiksmīgai iekļaušanai kopējā pilsētas tīklā. Vēlākā pētījuma gaitā tika pievērsta pastiprināta uzmanība saistībā ar veiktajām pārbaudēm, kas tika vai netika veiktas, lai novērtētu SVID analīzē atklātās vājības un draudus. Tāpat šī analīze atklāja dažas vēl neatklātas interešu grupas, kuras nepiedalījās lēmuma pieņemšanā, bet pēc tā realizācijas varētu tikt ietekmētas no īstenotajām būvniecībām “Ezerparka” teritorijā. Identificējot visas teorētiskās interešu grupas, tās tika sadalītas trijās kategorijās pēc ietekmes un intereses pakāpes – zema, vidēja, augsta. Kategorijas var būt aptuvenas, jo nav zināmas slēptās koalīcijas, tīkli un ietekmes. Par pamatu ņemot šo dalījumu, tika izstrādāta interešu grupu struktūrhēma (*stakeholder mapping*), kas vizuāli parāda visu

interesešu grupu saistību ar lēmumu pieņemšanas procesu pēc intereses un ietekmes. Šī shēma sastāv no divām perpendikulārām asīm, kur x ass atspoguļo aģentu interesi, bet y - ietekmi. Arī novietojums starp asīm ir aptuvenš, jo nav iespējams parādīt vienā punktā vairākas interesešu grupas ar vienādiem parametriem. Pēc tam tika salīdzinātas teorētiski noskaidrotās interesešu grupas un tās, kuras patiešām piedalījās lēmumu pieņemšanas procesā. Analizējot realizēto interesešu grupu līdzdalību tika ņemti vērā sabiedriskās apspriešanas rezultāti, kas sniedz priekšstatu par iedzīvotāju aktivitāti. Tāpat tika apskatīta līdzdalība būvniecības ieceres prezentācijas laikā, uz kuru tika aicināti visi interesenti. Līdzdalības noskaidrošanai palīdzēja arī ziņas par atsevišķu indivīdu vai grupu iniciatīvām paužot savu viedokli. Sadarbība starp visiem iesaistītajiem dalībniekiem tika novērtēta apkopojot materiālus var viedokļu uzklauššanu un komunikāciju. Šī darbība deva iespēju uzzināt, kuru ieinteresēto grupu viedoklis tika ņemts vērā pieņemot būvniecības lēmumus.

Lauka pētījuma gaitā tika veiktas neformālas intervijas ar Mežaparka un Čiekurkalna apkaimes iedzīvotājiem, lai noskaidrotu viņu uzskatus par sabiedrības līdzdalību un sadarbību plānošanas lēmumu pieņemšanas procesā. Anonimitātes saglabāšanas nolūkos darbā izmantotie iedzīvotāju vārdi ir mainīti. Tika uzdoti jautājumi pat to, kā vietējie iedzīvotāji vērtē apkaimes iedzīvotāju iesaistīšanos "Ezerparka" plānošanā, vai likumu normas par sabiedrības līdzdalību tiek ievērotas dzīvē un, kā viņi vērtē sadarbību starp pašvaldību un iedzīvotājiem lēmumu pieņemšanas procesā. Intervijas tika veiktas arī ar Mežaparka Attīstības biedrības vadītāju K. Āboliņu un "Ezerparka" projekta vadītāju, ainavu arhitekti H. Gūtmani. Diemžēl pārējās plānotās intervijas ar Rīgas Domes pārstāvjiem un attīstītājiem netika iegūtas atsaucības trūkuma dēļ. Tā kā bija svarīgi noskaidrot arī projekta attīstītāju viedokli, tad no medijos pieejamās informācijas tika apkopots investoru viedoklis, lai noskaidrotu visu interesešu grupu viedokli un domas par "Darījumu un dzīvojamā rajona projektu "Ezerparks". Lauka studijās tika novērota teritorijas attīstība un veikta foto fiksācija.

Lai veiktu visas iecerētās metodes, autore izmantoja Rīgas pilsētas domē pieejamo pilsētas attīstības plānu 2006. – 2018. g., kas nosaka dzīvojamo teritoriju attīstības vietas. Kā arī publiski pieejamo informāciju par plānošanas lēmumu gaitu, lai salīdzinātu likumos noteikto procesu ar reālo. Rīgas Domes sēžu protokoli ļāva uzzināt, kuru interesešu grupu viedoklis tika ņemts vērā pieņemot būvniecības lēmumus. Masu saziņas līdzekļi ir atspoguļojuši informāciju un viedokļus par projekta "Ezerparks" attīstībā pieņemtajiem būvniecības lēmumiem, tādēļ arī šie dati un informācija noderēja pētījuma pilnīgākai izstrādāšanai. Sabiedrības viedokļa uzzināšanai un tās ietekmei lēmumu pieņemšanas gaitā tika izmantoti publisko apspriešanu rezultāti. Lai novērotu, kā notika divu svarīgāko lēmuma pieņemšana (projekta akceptēšana Būvvaldes sēdē un Rīgas domē), tika izmantoti sēžu video

ieraksti.

Tā kā iesaistīto grupu viedokli nav iespējams pārbaudīt un slēptās intereses un darbības nav pilnībā atklātas, visi fakti nav pilnīgi precīzi. Pētījumā ir pieņemts, ka viedokļi ir subjektīvi, bet vērtējami.

3. PĒTĪJUMA ANALĪZE UN DISKUSIJA

Šajā nodaļā tiks noskaidrots, kāda ir vietas attīstības lēmumu pieņemšanas gaita Latvijā un Rīgā, un kāda ir iespējamā sabiedrības līdzdalība, ko tā dod teritorijas plānošanai. Tālāk tiks tuvāk aplūkots “Darījumu un dzīvojamā rajona projekts “Ezerparks” ar tajā paredzēto teritorijas attīstības projektu. Attiecībā uz projekta “Ezerparks” plānošanas lēmumu pieņemšanas procesu tiks noskaidrotas interešu grupas, to ietekme un interese, līdzdalība un sadarbība to starpā.

3.1. Vietas attīstības lēmumu pieņemšanas gaita Latvijā un Rīgā

Teritorijas plānošanas sistēmas būtisks elements ir dokuments – teritorijas plānojums. Teritorijas plānošanas likums definē, ka *teritorijas plānojums* ir ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments vai plānošanas dokumentu kopums, kurš izstrādāts un stājies spēkā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un kurā atbilstoši plānošanas līmenim un plānojuma veidam rakstveidā un grafiski attēlota teritorijas pašreizējā un noteikta plānotā (atļautā) izmantošana un šīs teritorijas izmantošanas aprobežojumi. Teritorijas plānošanas sistēmas otrs būtiskais elements ir *plānošanas process – procedūra*, kādā teritorijas plānojums ir jāuzsāk izstrādāt, jāizstrādā, jāaskaņo, jāapstiprina, jāglabā, jāpublisko un jāgroza. Nozīmīgs uzsvars procesā ir interešu saskaņošanai – gan vertikāli, gan horizontāli ar dažādu nozaru valsts pārvaldes institūcijām, pašvaldībām, arī privātiem infrastruktūru turētājiem. Tāpat ir jāņem vērā visa veida zemes īpašnieku un iedzīvotāju viedokļi (Kūle, 2007).

Teritorijas plānošanas likuma 6. pants nosaka, ka, ja vietējās pašvaldības teritorijas plānojums nepietiekami nosaka konkrētu zemes vienību teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumus, tos nosaka detālplānojumā. *Detālplānojums* ir vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas daļas plānojums, to izstrādā vietējās pašvaldības domes lēmumā noteiktai teritorijai un apstiprina pēc vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma stāšanās spēkā, ievērojot vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu. Obligāti detālplānojums ir jāizstrādā teritorijām, 1) kurās paredzēta zemes vienību sadalīšana, apvienošana vai būvniecība, 2) ja tas noteikts vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā vai 3) ja vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma mērogs nenodrošina pietiekamu detalizāciju un precizitāti; 4) ja tā ir neapbūvēta apdzīvotās vietas teritorija un 5) tāda, kurā vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā nav pietiekami detalizēti teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi. Tāpat obligāti izstrādājams detālplānojums ir 6) kompleksai teritorijas apbūvei, paredzot satiksmes infrastruktūru, inženierkomunikāciju un

citu infrastruktūru izbūvi; 7) ja tā ir prasība saskaņā ar likumu “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, 8) kā arī ugunsbīstamiem un sprādzienbīstamiem objektiem, kā arī objektiem, kuri var izraisīt rūpniecisko avāriju. Vēl detālplānojums ir obligāts 9) Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu, 10) virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu teritorijās un 11) teritorijās, kurā paredzēta meža zemes vai lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācija par apbūves teritoriju (Teritorijas plānošanas likums, 2002).

Prasības visa veida būvju projektēšana un būvdarbiem nosaka Civillikums, Būvniecības likums, MK noteikumi Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi” un citi spēkā esoši, būvniecības procesu regulējošie normatīvie akti. Būvniecības likums satur normas, kas attiecas uz telpiskās attīstības politiku – tas reglamentē, ka jebkuru zemes gabalu drīkst apbūvēt, tikai tad ja tā apbūve tiek veikta saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, detālplānojumu (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem) un šo plānojumu sastāvā esošajiem apbūves noteikumiem un, noslēdzot līgumu, apbūve ir saskaņota ar zemes gabala īpašnieku. Būvniecības likums īpaši akcentē, ka apbūves noteikumi ir obligāti visiem būvniecības dalībniekiem un attiecas uz visu veidu būvēm vietējās pašvaldības administratīvajā teritorijā (Būvniecības likums, 1995). Praksē pašvaldības teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos bieži dublē šo normatīvo aktu prasības, kā arī individuālas prasības materiālu iesniegšanas un izskatīšanas kārtībai, prasības būvprojektēšanai, kas uzsākta līdz jauna teritorijas plānojuma spēkā stāšanās, saskaņā ar vietējo pašvaldības struktūru, pilsētas vai novada situāciju (SIA Metrum, 2009).

Attiecībā uz plānošanas procesa dalībniekiem Latvijā nozīmīgas ir šādas grupas – 1) ievēlētie pārstāvji pieņem lēmumus, 2) izpildvaras institūcijas nodrošina plānu dokumentu izstrādāšanu, 3) sabiedrībai un tās pārstāvjiem, t.i. organizācijām un institūcijām, ir tiesības piedalīties plānojumu izstrādāšanas un saskaņošanas procesā (Kūle, 2007). Lēmumus teritorijas plānošanas jomā vietējā līmenī lēmumus pieņem pilsētas dome, novada dome vai pagasta padome. Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums tiek apstiprināts ar domes (padomes) saistošajiem noteikumiem. Tāpat saistošo noteikumu veidā pieņem arī detālplānojumus. Likums „Par pašvaldībām” katrai pašvaldībai nosaka pienākumu izstrādāt vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu (Telpiskās plānošanas..., 2009).

3.1.1. Publisko institūciju funkcijas teritorijas plānošanā

Teritorijas plānošanu, izstrādājot savstarpēji saskaņotus teritorijas plānojumus, īsteno šādos četros plānošanas līmeņos (skat. 3.1. tabulu): nacionālajā, plānošanas reģiona, vietējās pašvaldības līmenī. Latvijā izstrādājot zemāka līmeņa teritorijas plānojumu, ievēro spēkā

esošo augstāka līmeņa teritorijas plānojumu (Teritorijas plānošanas likums, 2002).

3.1. tabula

**Teritorijas plānošanas līmeņi un dokumenti katrā no plānošanas telpiskajiem līmeņiem
pirms pašvaldību reformas 2009.gada jūlijā (Kūle, 2007)**

Teritorijas plānošanas telpiskais līmenis	Teritorijas plānošanas dokumenti un to skaits katrā no plānošanas telpiskajiem līmeņiem	
<i>Nacionālais</i>	Nacionālais plānojums (1)	
<i>Reģionālais</i>	Plānošanas reģiona teritorijas plānojums (5)	
	Rajona pašvaldības teritorijas plānojums (26)	
<i>Vietējais</i>	Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums (527)	
	Detālplānojums	Zemes ierīcības projekts

Nacionālajā līmenī lēmumus pieņem Saeima un Ministru kabinets. Saeima pieņem likumus un Ministru kabinets – Ministru kabineta noteikumus ar likuma spēku un Ministru kabineta noteikumus, rīkojumus un ieteikumus. Ministru kabinets attiecībā uz teritorijas plānošanu veic šādas funkcijas: apstiprina nacionālo plānojumu, nosaka teritorijas plānojuma sastāvdaļas, šā plānojuma sagatavošanas, sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, grozīšanas, apturēšanas, likumības izvērtēšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību. Nacionālā reģionālās attīstības padome ir izveidota, lai koordinētu reģionālo attīstību un teritorijas plānošanu valstī, kā arī izvērtētu nacionālo plānojumu un plānošanas reģionu teritorijas plānojumus. Savukārt Nacionālā attīstības padome izveidota, lai vadītu un koordinētu valsts attīstības plānošanu, cenšoties sekmēt tās ilgtspējību. Abu padomju interešu centrā ir tikai nacionālas nozīmes vietas, ar vietēja mēroga jautājumiem tās nenodarbojas. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija metodiski vada, pārrauga un koordinē teritorijas plānojumu izstrādi, izstrādā nacionālo plānojumu, nodrošina sabiedrības līdzdalību, izvērtē vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu atbilstību normatīvajiem aktiem (Teritorijas plānošanas likums, 2002).

Reģionālajā līmenī lēmumus pieņem plānošanas reģiona un rajona padome. Plānošanas reģiona attīstības padome attiecībā uz teritorijas plānošanu veic šādas funkcijas: vada un nodrošina attiecīgā plānošanas reģiona teritorijas plānojuma īstenošanu, apstiprina izstrādāto plānojumu, nodrošina sabiedrības līdzdalību teritorijas plānojuma izstrādes procesā (Teritorijas plānošanas likums, 2002).

Vietējā līmenī lēmumus pieņem vietējās pašvaldības padome jeb pilsētas vai novada dome vai pagasta padome. Vietējā pašvaldība (līdz 2009. gada jūlijam Rīgai bija gan vietējās pašvaldības, gan rajona funkcijas) ir atbildīga par attiecīgās vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma vadīšanu, uzraudzīšanu un apstiprināšanu, detālplānojuma īstenošanu, sabiedrības

līdzdalību vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas procesā nodrošināšanu (Teritorijas plānošanas likums, 2002). Likuma par pašvaldībām 15. pants nosaka, ka plānošana ir autonomā pašvaldības funkcija. To, ka teritoriju drīkst apbūvēt, ja tā apbūve ir saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, detālplānojumu (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem), nosaka Būvniecības likuma 3. pants. Vietējās pašvaldības līmenī saskaras un tiek koordinētas daudzas sistēmas – plānošanas, pārvaldes un demokrātijas, būvniecības, vides aizsardzības.

Rīgas plānošanas reģiona telpiskais plānojums 20 gadiem ir izstrādāts, ciešā saistībā ar vidējā termiņa (7 gadi) dokumentu - Rīgas plānošanas reģiona attīstības programmu. Plānojums ir izstrādāts, pamatojoties uz Teritoriju plānošanas likumu un Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 236 Plānošanas reģiona teritorijas plānošanas noteikumi. Plānojuma izstrādē tā īstenošanas nodrošināšanai ņemti vērā nacionālie ilgtermiņa, vidēja termiņa un īsāku periodu politikas un plānošanas dokumenti. Reģiona teritorijas (telpiskais) plānojums (2005.-2025.gadam) ir ilgtermiņa plānošanas dokuments, kas nacionālā līmenī ir arī reģionālās politikas dokuments (Rīgas plānošanas reģiona..., 2007). Rīgas teritorijas plānojums 2006. - 2018.gadam Rīgas domē tika apstiprināts 2005. gada 20. decembrī, kas nosaka arī jauno pilsētas centru veidošanos.

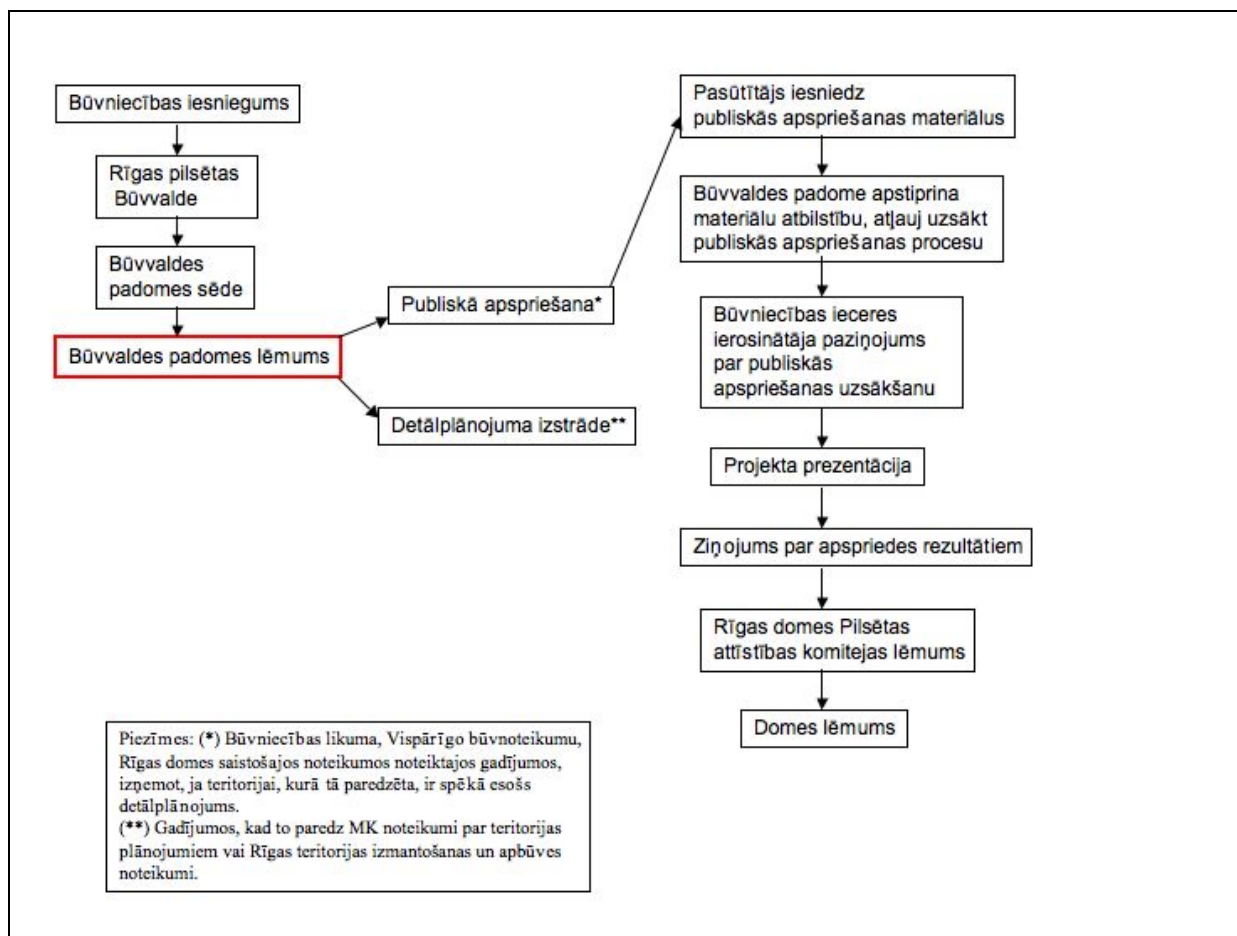
Rīgas pilsētas pašvaldības nolikuma 59. pants nosaka, ka Pilsētas attīstības komitejas kompetencē ir pilsētas attīstība, Rīgas attīstības plāns un Rīgas plānojums, bet komitejas kontrolē ir Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments, Rīgas pilsētas Būvvalde. Būvvaldes darbības mērķis ir veidot harmonisku un sabalansētu pilsētvidi un uzraudzīt, lai būvniecības procesi Rīgas pilsētā noritētu likumīgi. Būvvaldes uzdevumos ietilpst izskatīt, izvērtēt un sniegt atzinumus, norādījumus par būvniecības iecerēm, izsniegt būvprojektēšanai pieprasītos dokumentus vai noraidīt būvniecības pieteikumus, kā arī izskatīt, apstiprināt vai noraidīt būvprojektus.

Būvniecības ieceres izskatīšanas kārtība no iesnieguma līdz būvprojekta akceptēšanai ir parādīta 3.2. attēlā. Tā norisinās vairākos posmos:

- 1) Būvniecības ierosinātājs, kurš nodomājis Rīgā īstenot būvniecības ieceri, pamatojoties uz Rīgas Domes Pilsētas attīstības departamenta Pilsētplānošanas pārvaldes izdotu izziņu par konkrētā zemes gabala atļauto izmantošanu, izstrādā attiecīgās teritorijas būvniecības ieceri un iesniedz izskatīšanai Būvvaldē.
- 2) Ja objekts ir uzskatāms par pilsētībūvnieciski un sabiedriski nozīmīgu, tad tas tiek izskatīts Būvvaldes padomes sēdē. Būvvaldes padomes sēdē tiek pieņemts lēmums, ar kuru nolemj rīkot vai nerīkot būves publisku apspriešanu, vai pamatotu atteikumu būvniecības ieceres realizācijai. Ja vajadzīgs, tad nosaka detālplānojuma izstrādi. Lēmumā Būvvalde var

noteikt papildus nosacījumus, kas nepieciešami projekta izstrādei.

- 3) Pēc pasūtītāja publiskās apspriešanas materiālu iesniegšanas Būvvalde atļauj uzsākt publiskās apspriešanas procesu. Pēc paziņojuma publicēšanas par publiskās apspriešanas uzsākšanu notiek projekta prezentācija. Pēc apspriešanas beigām Pilsētas attīstības komiteja iepazīstas ar apspriedes rezultātiem un lemj par projekta akceptēšanu
- 4) Rīgas Dome lemj par projekta akceptēšanu iknedēļas sēdē (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2005).

3.2. attēls. Vienkāršota būvniecības ieceres izskatīšanas un lēmuma pieņemšanas gaita (izstrādājusi autore, izmantojot Rīgas pilsētas Būvvalde, 2005)

Latvijā detālpilnojumā izstrādi regulē Teritorijas plānošanas likums, MK Noteikumi Nr. 1184 “Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”. Teritorijas plānošanas likuma 6. pants reglamentē, ka detālpilnojumā tiek konkretizētas pašvaldības teritorijas plānojuma prasības un priekšlikumi. To izstrādā noteiktai teritorijai, pamatojoties uz vietējās pašvaldības lēmumu un ievērojot vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu. Izstrādāto detālpilnojumā apstiprina ar pašvaldības lēmumu un izdod kā pašvaldības saistošos noteikumus. Detālpilnojumā ir pamats jaunu zemes vienību

noteikšanai un apgrūtinājumu noteikšanai vai atcelšanai (Reģionālās attīstības un pašvaldību..., 2008). MK Noteikumi Nr. 1184 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” nosaka detālplānojuma izstrādes kārtību un saturu, kā arī detālplānojuma izstrādes finansēšanas kārtību. Būvniecības likuma 12. pants nosaka, ka būves publisku apspriešanu nerīko, ja teritorijai, kurā tā paredzēta, ir spēkā esošs detālplānojums.

Detālplānojuma izstrādes process parādīts 3.3. attēlā. Detālplānojumu izstrādes kārtību nosaka Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas izveidotais „Detālplānojuma izstrādes pamatojums”. Izstrādes secība ir šāda:

- 1) Vietējās pašvaldības dome apstiprina un lēmumā norāda detālplānojuma izstrādes vadītāju – amatpersonu, kas organizē detālplānojuma izstrādes gaitu, informē par to pašvaldību un iesniedz pašvaldības domē izskatīšanai detālplānojuma materiālus. Parasti tā ir pašvaldības amatpersona – būvvaldes vadītājs, teritorijas plānotājs vai izpilddirektors. Vietējās pašvaldības dome apstiprina darba uzdevumu.
- 2) Vietējās pašvaldības dome pieprasa no darba uzdevumā minētajām institūcijām nosacījumus detālplānojuma izstrādei.
- 3) Četru nedēļu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par detālplānojuma izstrādes uzsākšanu, detālplānojuma izstrādes vadītājs nosūta paziņojumu detālplānojuma teritorijā esošo nekustamo īpašumu īpašniekiem un publicē paziņojumu vietējā laikrakstā un laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”.
- 4) Pēc institūciju izsniegto nosacījumu saņemšanas pašvaldība var precizēt darba uzdevumu, ja tas nepieciešams.
- 5) Izstrādāto detālplānojuma pirmo redakciju izstrādes vadītājs iesniedz izskatīšanai vietējās pašvaldības domē, kas pieņem lēmumu par detālplānojuma pirmās redakcijas nodošanu sabiedriskajai apspriešanai un atzinumu saņemšanai.
- 6) Detālplānojuma izstrādes vadītājs četru nedēļu laikā pēc iepriekš minētā lēmuma pieņemšanas, organizē sabiedrisko apspriešanu un pieprasa no darba uzdevumā minētajām institūcijām atzinumus par detālplānojuma pirmo redakciju.

rezultāts nav negrozāms *a priori*, bet gan iespējama atvērta plānošanas procedūra (Litvins u.c., 2008). Analizējot sabiedrības lomu lēmumu pieņemšanas procesā, sabiedrības līdzdalība ir definēta kā “process, kurā sabiedrības locekļi (tie, kuri neieņem oficiālus vai administratīvus posteņus valdībā) daļa varu ar valsts amatpersonām pieņemot būtiskus lēmumus un veicot darbības, kas saistītas ar sabiedrību” (Roberts, 2004).

No Litvina u.c. veiktā pētījuma izriet, ka sabiedrības līdzdalības mērķis ir nodrošināt, lai pati ieinteresētā sabiedrība, kurai vislabāk zināmi vietējie apstākļi, norādītu vietējai pašvaldībai, respektīvi, plānošanas procesa virzītājam, tādu risinājumu, kas vislabāk atbilstu teritorijas ilgtspējīgas attīstības interesēm. Sanofs (Sanoff, 2005) norāda, ka sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesos ir svarīga, jo tā, piemēram,:

- iesaista sabiedrību – vispārējā nozīmē sabiedrības līdzdalības mērķis ir informēt publiku, saņemt publikas attieksmi par paredzētajām darbībām vai likumiem un iesaistīt problēmu risināšanā, lai izveidotu labākos risinājumus ikvienam (Creighton, 1994);
- veido uzticību – tas ko lēmumam piešķir leģitimitāte nav tikai lēmuma būtiskums, bet arī uzskats, ka process, kurā lēmums tika pieņemts, bijis godīgs, atklāts un demokrātisks. Tā ir taisnība pat ja daži indivīdi vai grupas nepiekrīt gala lēmumam (Sanoff, 2005);
- pieņem labākus lēmumus – vēsture parāda, ka labāki publiskie lēmumi tiek pieņemti, kad publika tiek iesaistīta lēmumu pieņemšanas procesā. Cilvēki atzīst projektu veiksmīgumu vairāk, ja paši ir piedalījušies tās veidošanā (Sanoff, 2005).

Sabiedrības iesaistīšana ne vienmēr ir viegls uzdevums atbildīgajām institūcijām, jo kad sabiedrības līdzdalība ir sākusies, sabiedrības iesaistītāja entuziasms sāk samazināties saprotot, ka neprofesionāls devums varētu būt pretrunā ar noteikto politiku un draud pārtraukt nevainojamu darbību organizēšanu (Sundquist, 1969). Tas nav sabiedrības vēlmju neatbilstības vai pārāk lielu ambīciju izvirzīšanas dēļ, bet tādēļ, ka “vidējam pilsētas iedzīvotājam trūkst pieredzes un iemaņu, lai pieņemtu labus, ilgtermiņa lēmumus” (Maier, 1950, p. 161). Pastāv ievērojams veiksmīgas sadarbības trūkums starp sabiedrību un atbildīgajām amatpersonām, jo ievērojami pierādījumi pastāv tam, ka speciālisti reti aicina cilvēkus, kuriem viņi plāno dzīves telpu, piedalīties plānošanas procesā (Steiner & Holmquist, 1963; Weaver, 1963). Toties daudzu gadījumu pieredzes liecina, ka “sabiedrības pašiniciatīvai ir lielāka iespēja uz veiksmīgu rezultātu, jo iedzīvotāji nebaidās no savas savu īsteno vēlmju izpaušanas pretēji sabiedrības ārpusē esošajiem profesionāļiem. Viņiem (sabiedrībai) ir nojauta, kas strādās, un kas nestrādās” (Sanoff, 2000, p. 38). Protams, nevar uzskatīt, ka vislabākais rezultāts sasniedzams, ja sabiedrībai ir iedotas visas tiesības lēmumu pieņemšanas procesā. Līdzdalība neizslēdz pašvaldību lomu un iesaistīšanos. Kā apgalvo Sanofs (Sanoff, 2000, p. 67) “tas tikai nozīmē, ka ir nepieciešams dialogs starp iedzīvotājiem

un valsts amatpersonām attiecībā uz to, lai ar pieejamajiem resursiem varētu apmierināt vajadzības”.

3.2.1. Latvijā noteiktās līdzdalības formas un iesaistīšanās kārtība

“Teritorijas plānošanas un būvniecības publiskās līdzdalības mērķis ir kompromisa, bet, ja iespējams, – konsensa meklēšana jeb iesaistīto personu tiesisko interešu saskaņošana,, (Litvins u.c., 2008). Latvijā tiesību normas, kas paredz sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā, radās tikai pēc neatkarības atjaunošanas. Teritorijas plānošana bija pirmā joma, kurā, veidojot modernu teritorijas plānošanas sistēmu, tika paredzēta sabiedrības līdzdalība. Tomēr, kā liecina demokrātiski attīstītāku valstu pieredze, sabiedrības līdzdalības institūta attīstību nosaka ne vien atbilstoša tiesiskā regulējuma izveide, bet arī sociālā prakse (Meiere, 2002).

Latvijas Republikas Satversme saistībā ar tiesībām līdzdarboties nosaka vispārējās tiesības – likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības un, ka īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Tāpat Satversmes 115. pantā noteikts, ka “Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu”. Likuma “Par pašvaldībām” 3. pants reglamentē, ka “vietējā pašvaldība ir vietējā pārvalde, nodrošina likumos noteikto funkciju, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses”. Nozīmīgs ir arī Latvijā pieņemtais starptautiskais dokuments Orhūsas konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas nosaka sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā, informācijas pieejamību un citas tiesības saistībā ar vides jautājumiem.

Šobrīd Latvijā sabiedrības līdzdalība kā būvniecības procesa sastāvdaļa ir noteikta trijos gadījumos: 1) teritorijas plānojumu izstrādāšanas gaitā saskaņojot dažādas intereses, 2) būvniecības procesā būvprojektēšanas sagatavošanas posmā, informējot iedzīvotājus un apspriežot konkrēto būvniecību, 3) novērtējot paredzamās darbības ietekmi uz vidi (IVN procesā), lai to analizētu un atbildētu sabiedrībai un citām ieinteresētajām pusēm IVN darba ziņojumā. Lai nodrošinātu vietējo iedzīvotāju līdzdalību teritorijas attīstības plānošanā Latvijā, 2002. gadā spēkā stājās “Teritorijas plānošanas likums”, kas paredz, ka teritorijas plānojums tiek izstrādāts, iesaistot sabiedrību un nodrošinot informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu, kā arī vispārīgā veidā nosaka sabiedrības iesaistīšanas procedūru. Sabiedrības līdzdalībai saistošs ir arī 1995. gadā pieņemtais “Būvniecības likums”, kas nosaka gadījumus, kad pašvaldībai pirms lēmumu par būvniecību pieņemšanas jānodrošina

paredzētās būvniecības publiska apspriešana un vietējo iedzīvotāju tiesības publiskās apspriešanas laikā. Uz 2008. gadā pieņemtā “Attīstības plānošanas sistēmas likuma” pamata 2009. gadā pieņemtajos MK noteikumos Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 6. un 7. pantā noteikti sabiedrības līdzdalības plānošanas procesa laikā un tās veidi. Sabiedrības līdzdalība ir iespējama šādos attīstības plānošanas procesa posmos: attīstības plānošanas procesa ierosināšanā (tai skaitā problēmu konstatēšanā un politikas alternatīvu noteikšanā); attīstības plānošanas dokumenta izstrādē; lēmuma pieņemšanas procesā lēmējinstītūcijas noteiktajā kārtībā; attīstības plānošanas dokumenta ieviešanā; attīstības plānošanas dokumenta ieviešanas uzraudzībā un novērtēšanā; attīstības plānošanas dokumenta aktualizācijā (Sabiedrības līdzdalības kārtība..., 2009). Sabiedrības pārstāvji var līdzdarboties attīstības plānošanā:

- piedaloties starpinstitūciju darba grupās un konsultatīvajās padomēs;
- piedaloties sabiedriskajā apspriedē;
- iesaistoties publiskajā apspriešanā;
- iesaistoties diskusiju grupās, forumos un citās līdzdalības aktivitātēs (piemēram, videokonferencēs un sabiedriskās domas aptaujās);
- sagatavojot atzinumu attīstības plānošanas dokumentam pirms lēmuma pieņemšanas lēmējinstītūcijas noteiktajā kārtībā;
- sniedzot iebildumus un priekšlikumus lēmējinstītūcijas noteiktajā kārtībā lēmuma pieņemšanas procesā;
- līdzdarbojoties politikas ieviešanā Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajā kārtībā (Sabiedrības līdzdalības kārtība..., 2009).

Sabiedrības līdzdalību, izvērtējot paredzētās darbības ietekmi uz vidi, reglamentē likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”. Šī likuma 3. panta 4. punkts nosaka, ka “sabiedrībai — fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī to apvienībām, organizācijām un grupām ir tiesības iegūt informāciju par paredzētajām darbībām un piedalīties ietekmes novērtēšanā”. IVN procedūras ietvaros sabiedrībai ir tiesības iegūt informāciju par paredzētajām darbībām un piedalīties ietekmes novērtēšanā. Sabiedrības līdzdalība IVN procesā, līdzīgi kā izstrādājot teritorijas plānojumus, norisinās divos posmos.

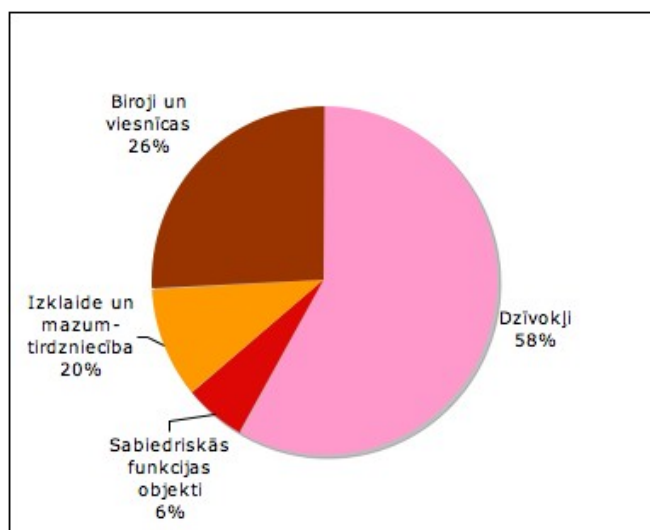
Tomēr attiecībā uz Latviju tiek norādīts, ka sabiedrības informēšanas un iesaistīšanas prakse valsts pārvaldes institūcijās nav pietiekami attīstīta. Sabiedrība reti tiek savlaicīgi un pietiekami informēta un iesaistīta lēmumu pieņemšanā. Valsts pārvaldes institūcijas ir pasīvas sabiedrības aktivizēšanā un iesaistīšanā lēmumu realizācijā. Līdz ar to veidojas situācijas, kad sabiedrība vairs nespēj laikus līdzdarboties lēmumu pieņemšanā, bet vienīgi piketēt vai kā citādi *post factum* piesaistīt uzmanību aktualitātei. Likumos un noteikumos sabiedrības

līdzdalība ir kā tiesības, bet nav iestrādāts, kā atbildīgajiem par lēmumiem viedoklis jāņem vērā. Kā galvenos iemeslus var minēt, piemēram, prasmju un zināšanu trūkumu sabiedrības līdzdalības procesa organizētājiem un iedzīvotāju kūtrumu sava viedokļa izteikšanā. Lai veicinātu sabiedrības iesaistīšanos ir jāceļ sabiedrības pašapziņa sabiedrības iesaistes jautājumos – jāsniedz vairāk informācijas iedzīvotājiem par to, kādas ir viņu tiesības, kur konkrēti viņi var griezties konsultāciju un neskaidrību jautājumos. Šāda informācija būtu izvietojama pašvaldībā, iedzīvotājiem pieejamā vietā (Vides Aizsardzības klubs, bez dat.).

3.3. Projekta “Ezerparks” raksturojums un plānošana

Teritorija atrodas Rīgas ZA daļā. Ziemeļrietumos tā robežojas ar Mežaparka dzīvojamo rajonu, Ziemeļaustrumos ar termoelektrostaciju un Dienvidos ar Čiekurkalna dzīvojamo rajonu. Apkaimē atrodas Latvijas Policijas akadēmija un bijusī militārā bāze.

Nekustamo īpašumu attīstības kompānijai “Mežaparks SPV” pieder aptuveni 25 hektārus liels zemes gabals starp Rusova, Ķīšezeru un Ezermalas ielām, kur savulaik atradās padomju saimniecības «Rīga» siltumnīcas. Kā redzams 3.4. attēlā, visvairāk platības paredzēts dzīvokļiem 58 %, birojiem un viesnīcām – 26 %, izklaidei un mazumtirdzniecībai – 20 %, bet sabiedrisko funkciju objektiem (bērnudārziem, izglītības un veselības aprūpes iestādēm u.c.) tikai 6 % no visas apbūves platības. No visas teritorijas tikai 2 ha paredzēti zaļajām zonām. Projekta vizualizācija un plānotās divas attīstības kārtas redzamas 1. pielikumā. Projekta būvniecība saskaņā ar iepriekšējām aplēsēm aizņems ap 8 gadiem. Plānoto investīciju apjoms ir ap 500 – 600 milj. LVL (Ezerparks, 2006). Bija paredzēts, ka šī rajona celtniecība sāksies jau 2008. gadā, bet saistībā ar ekonomiskajām problēmām valstī, tas netika sākts. Projekts ir plānots vadoties pēc koncepta “pilsēta pilsētā”, kas paredz iedzīvotājus nodrošināt ar darbu, mājokļa un izklaides iespējām vienā vietā. Projekta koncepciju izstrādājis zviedru arhitektu birojs SWECO, kas ir daudz pieredzējis darbā ar līdzīgu projektu konceptu izveidi lielajās pilsētās. Līdzīga koncepta rajons ir ticis veiksmīgi realizēts Stokholmā (*Sjöstaden*). Negatīvi vērtējams tas, ka attīstāmajam gruntsgabalam ir vājas saiknes ar apkārtējām teritorijām, kur kā fiziskas barjeras darbojas vecas industriālās teritorijas un atdalošie ceļi. Pozitīvi, ka tā nav slēgta teritorija, jeb tā dēvētā vārtu kopiena (*gated community*). Saikne ar Ķīšezeru, kura varētu kalpot par galveno attīstāmās teritorijas, visas tuvējās apkaimes un Mežaparka vērtību, praktiski nepastāv.

3.4. attēls. Projekta “Ezerparks” platības sadalījums pēc funkcijām

(izstrādājusi autore, izmantojot Ezerparks, 2006)

3.3.1. Projekta priekšrocību un trūkumu izvērtējums

SVID analīze ir stratēģiskās plānošanas rīks, lai diskutētu un analizētu ar problēmu iesaistītās stiprās puses, vājības, iespējas un draudus. Šī analīze palīdz identificēt iesaistītās interešu grupas, kā arī to pozitīvos un negatīvos ieguvumus. Autores veiktās SVID analīzes kopsavilkums sniegts 2. pielikumā, kur sagrupēti visi iepriekšminētie parametri, kas attiecas uz šo projektu. Projekta stiprās puses ir atrašanās starp Mežaparka prestižo un zaļo apkaimi un Čiekurkalna dzīvojamo rajonu, kas ir tikai 15 minūšu attālumā no Rīgas centra. Būvniecība iepriekš neattīstītā teritorijā sniedz visplašākās iespējas ideju īstenošanai. Šajā projektā nav paredzētas tikai dzīvojamās vai biroju ēkas, bet ļoti dažādas funkcijas apbūve – tirdzniecības centri, izklaides vietas, bērnudārzs, veikali, dzīvojamās un biroju platības. Ļoti svarīgs projekta elements ir ūdens un dažādas mākslīgas ūdens teces, kas Latvijas nekustamo īpašumu projektos nav bieža parādība. Ir domāts par to, lai vietējiem iedzīvotājiem būtu, kur satikties, tādēļ ir paredzēts kāds sabiedriska objekts, iespējams, kinoteātris, izstāžu zāle, vai skatuve. Kā zināms, daudzviet pilsētā joprojām nav pieejamas atsevišķas komunikācijas, piemēram, kanalizācijas sistēma, interneta pakalpojumi, u.c. Ezerparkā tiks izstrādāta kopējs inženierkomunikāciju projekts. Dzīvojamās ēkas paredzētas 5-7 stāvu augstumā. Līdz ar to oficiāli pieļaujamais stāvu skaits jaunajos Rīgas attīstības centros (18—24) ir daudz augstāks par šajā gadījumā plānoto. Jauno mikrorajonu šķērsos 40 metrus liela parka josla, kas pildīs “zaļā koridora” funkcijas, un tiks iekārtots publisks parks 2 ha platībā. No ekoloģiskā viedokļa labs risinājums ir rasts lietus notekūdeņiem, ko paredzēts nevis izvadīt kopējā lietus kanalizācijas sistēmā, bet gan izmantot apkārtnes ainaviskajai uzlabošanai.

Iespējas “Ezerparka” attīstības rezultātā būs iegūtās jaunas 2938 dzīves vietas (pieņemot, ka vidējā dzīvokļa kopplatība ir 90 m²) un jaunas darbavietas. No projekta attīstīšanas pozitīvs ieguvums būs arī apkaimes ekonomikai un infrastruktūrai. Projekta attīstītāji vēlas, lai vietējie iedzīvotāji savu brīvo laiku pavadītu “Ezerparkā” ietilpstošajos sporta klubos, restorānos, veikalos un citās publiskajās vietās. Iespējams, daudzi no rezidenti strādās šajā pašā apkaimē, kas nozīmē, ka nemaz nebūs vajadzības braukt uz pilsētas centru. Protams, pie nosacījuma, ka tiks nodrošināti visi nepieciešamie pakalpojumi un aktivitātes.

Viena no galvenajām vājībām ir nepārdomātā transporta organizācija. Līdz 2016. gadam ir piedāvāts izveidot jaunu tramvaja līniju, kaut gan Rīgas attīstības plāns 2005 – 2018 tādu nemaz neparedz. Galvenā piekļuve tiks organizēta pa esošām pilsētas ielām un tieši garām projektam ielānots Brīvības ielas “dublieris” jeb Ziemeļu koridors (skat. 3. pielikumu). Pieaugošā transporta intensitāte pašreiz klusās ieliņas padarīs par maģistrālēm un apkaimē kļūs daudz trokšņaināka. Diemžēl pašvaldība nenosaka attīstītāja atbildību par sabiedriskā transporta nodrošināšanu, tādēļ projektā par to nav domāts, un šī problēma galu galā gulsies uz Rīgas Domes pleciem. Pašreiz projektā nekas nav minēts par sociālo, rekreācijas vai ārstniecības pakalpojumu nodrošināšanu 7000 pastāvīgajiem iedzīvotājiem un pārējiem teritorijā strādājošajiem. Nav padomāts par mācību iestāžu nepietiekamību apkaimē. Ir noteikts, ka pirmsskolas izglītības iestādēs varēs nodrošināt 514 vietas, bet nav vispār domāts par pamatskolu vai vidusskolu būvniecību. Projekta materiālos tiek uzsvērts zaļās zonas nozīmīgums un ar to saistītās ieceres, bet ja salīdzina apbūves teritoriju un zaļo zonu proporciju, rodas jautājums, vai šī proporcija ir adekvāta pret iedzīvotāju blīvumu.

Iespējamie draudi saistīti ar nepilnīgi novērtētu kapacitāti. Tas attiecas uz ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu. Visos iepriekšējos plānojumos teritorija netika paredzēta dzīvojamo ēku celtniecībai, jo atrašanās pārmitrā vietā nav piemērota būvniecībai. Projektu bija ielānots sākt 2008. gadā, bet tas vēl nav sākts. Ekonomiskās situācijas dēļ nav zināms, kas notiks ar teritorijas attīstību nākotnē, un vai tā nepalikīs kā pamests būvlaukums. Apkaimes gaisa vides kvalitāte ir apdraudēta intensīvās satiksmes un TEC-1 radītā piesārņojuma dēļ. Mežaparka Attīstības biedrības rīcībā esošās informācijas, šis parks bija kā nepieciešamība, kur novadīt augsto gruntsūdeni, kas būs kā nepieciešamība nepārtraukti atsūknēt gruntsūdeņus, lai jaunā mikrorajona zemākās vietas un māju pamati un pazemes autostāvietas neaplūstu. Jau tagad Rīgā ir tukšu biroja telpu un dzīvojamo ēku pārprodukcija un prognozes paredz Rīgas iedzīvotāju skaita samazināšanos. Ir daudz nepārdomātu aspektu un nepilnību, kas projektu attīstītājus neuztrauc. Neizprotams ir fakts, ka Latvijas Arhitektu savienības diskusiju ciklā “*Outdoor stories*” (no angļu val.: ārtelpu stāsti) minētais iedzīvotāju

skaitis ir 3,5 tūkstoši (Bebre, 2009), bet mājas lapā norādīts 7 tūkstoši iedzīvotāji. Iecerētais “pilsēta pilsētā” koncepts nosaka, ka iedzīvotājiem nav vajadzības izbraukt no dzīvesvietas apkaimes darba un izklaižu pilnvērtīgā piedāvājuma dēļ. Cilvēku intereses un prasmes ir daudzveidīgas un mainīgas. Nav paredzams, vai tas būs īstenojums Rīgas un “Ezerparka” projekta gadījumā.

Izanalizējot visus iepriekš minētos aspektus, atklājās interešu grupas, kuras ieņem nozīmīgu vietu lēmumu pieņemšanas procesā, bet nebija atklātas lēmumu pieņemšanas gaitā. Tās ir - potenciālie iedzīvotāji, dzīvojamo nekustamo īpašumu pircēji un īrnieki, nodarbinātie, darba devēji, nedzīvojamo nekustamo īpašumu pircēji un īrnieki, kā arī viesnīcu klienti, un teritorijas īslaicīgie apmeklētāji.

3.3.2. Projekta “Ezerparks” plānošanas lēmumu pieņemšanas process

Shematiska lēmumu pieņemšanas kārtība ar iesaistītajām interešu grupām parādīta 3.6. attēlā. 2007. gada 15. februārī projekta būvniecības iecere tika izskatīta Rīgas pilsētas Būvvaldes padomes sēdē. Iesaistītie aģenti – pašvaldība, attīstītāji, būvniecības uzņēmums, bankas/kreditori. Atbilstoši Būvniecības likuma 12. panta pirmās daļas 1. punktam, tika uzdots veikt būvniecības ieceres publisko apspriešanu. 2007. gada 28. februārī būvniecības ierosinātajam tika izsniegts Būvvaldes administratīvais akts par būvniecības ieceres publiskās apspriešanas organizēšanu. Paziņojums par būvniecības ieceres publiskās apspriešanas uzsākšanu 2007. gada 12. aprīlī tika publicēts laikrakstos “Rīgas Balss” un “5 min”, kā arī izziņots Latvijas radio, publicēts Rīgas Domes mājas lapā un pielikts pie ziņojuma daļa Rīgas Domes ēkā. Uz apbūvējamā zemes gabala tika izstādīts informatīvs stends par publiskās apspriešanas norises vietu, laiku, prezentāciju un atsauksmju iesniegšanas kārtību. Papildus informāciju par publiskās apspriešanas norisi būvniecības ierosinātais vairakkārt ir sniedzis medijos.

Būvniecības ieceres publiskā apspriešana norisinājās no 2007. gada 12. aprīļa līdz 16. maijam. Materiāli par projektu bija apskatāmi Rīgas Ziemeļu rajona izpilddirekcijā. Pēc apspriešanas beigām tika novērtēts, ka sagatavoto apskates materiālu apjoms un tajos sniegtā informācija bija atbilstoša būvniecības publiskās apspriešanas noteikumu prasībām. Savu vērtējumu un priekšlikumus interesenti varēja iesniegt Rīgas Ziemeļu rajona izpilddirekcijā, kā arī Rīgas Domes Pilsētas attīstības departamenta Klientu apkalpošanas centrā. Kopā tika saņemtas 86 atsauksmes. Tika aicināti visi interesenti, bet iesaistītie aģenti, kas izteica savu viedokli bija – vietējo apkaimju iedzīvotāji, tuvumā esošo zemes gabalu īpašnieki, iedzīvotāji no citām apkaimēm, Mežaparka Attīstības biedrība.

2007. gada 25. aprīlī Būvniecības ierosinātājs Rīgas Ziemeļu rajona izpilddirekcijas telpās organizēja būvniecības ieceres prezentāciju, uz kuru tika aicināti visi interesenti. Par to tika informēts kopā ar ziņojumu par publisko apspriešanu. Klātesošie tika informēti par projekta izstrādi, ko veica zviedru projektēšanas kompānija “Sweco”, kā arī par SIA “Metrum” sniegtajām konsultācijām, lai projekts atbilstu Latvijas Republikas pastāvošajai likumdošanai (teritoriālpārveidošanā un būvniecībā) un prezentēja būvniecības ieceres projektu. Bez pieminētajiem vēl prezentācijā piedalījās – Mežaparka Attīstības biedrība, apkaimes iedzīvotāji, Rīgas Domes Vides departamenta pārstāvis, Rīgas pilsētas Būvvaldes pārstāvis.

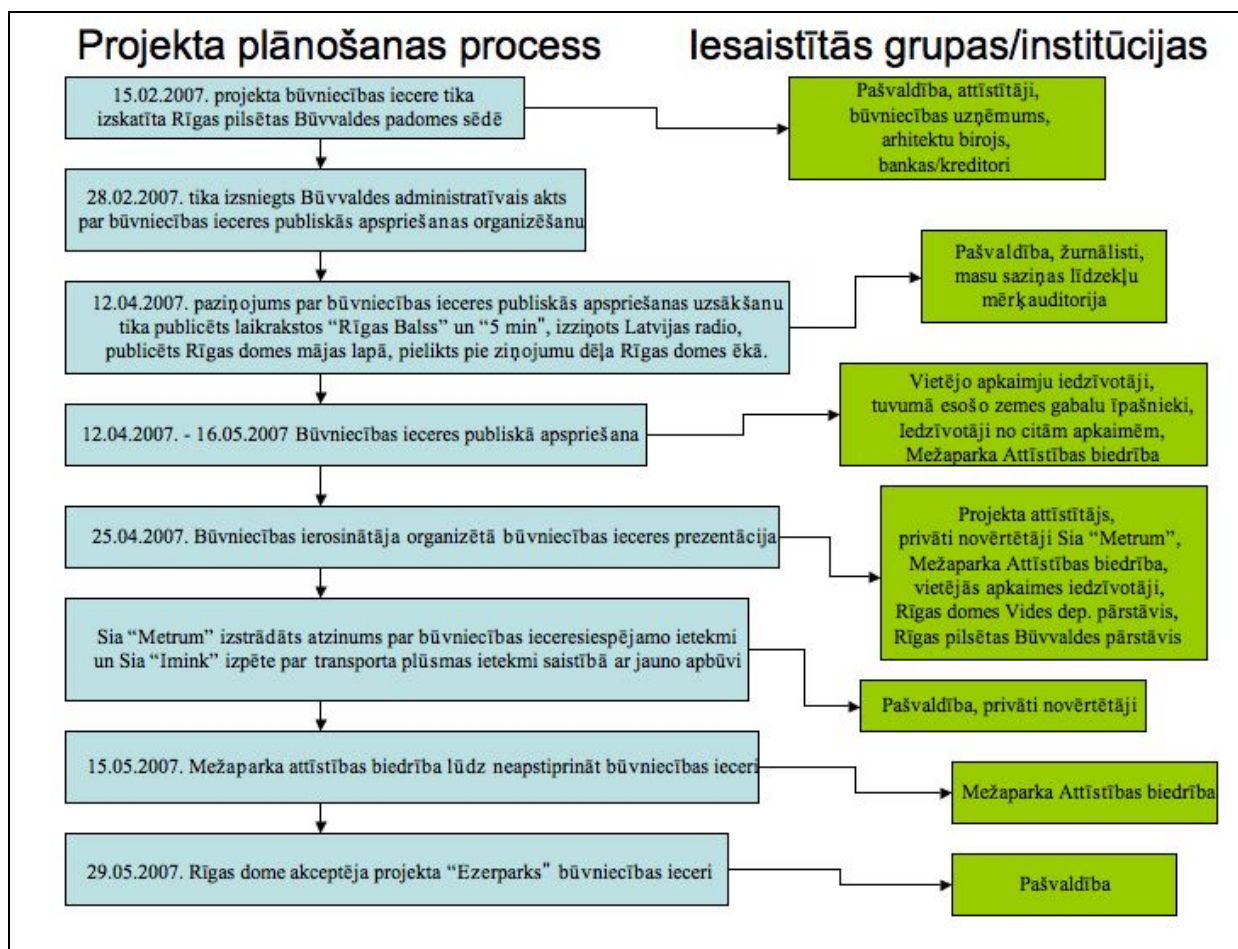
2007. gada 8. maijā Būvniecības ierosinātājs saņēma SIA “Metrum” izstrādātu atzinumu par būvniecības ieceres iespējamo ietekmi uz iedzīvotāju sadzīves apstākļiem, apkārtējās vides stāvokli un nekustamā īpašuma vērtību. Atzinumā secināts, ka paredzētā būvniecība ir piemērota konkrētajai vietai un ilgtermiņā negatīvi neietekmēs vides stāvokli, iedzīvotāju sadzīves apstākļus un nekustamā īpašuma vērtību (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007). Pēc Rīgas Domes Satiksmes departamenta pasūtījuma SIA “Imink” veica „Brīvības ielas dublierim piegulošai teritorijai no austrumu maģistrāles līdz Viskaļu ielai – ar jauno apbūvi saistīto transporta plūsmu ietekmes izpēti uz pilsētas satiksmes infrastruktūru”. Darba sastāvā veiktā transporta plūsmu analīze ļauj secināt, ka saistībā ar teritorijas aktīvāku apgūšanu, salīdzinājumā ar paredzēto Rīgas attīstības plānu 2006. – 2018. gadam, ir nepieciešams pilnveidot pilsētas un projektēto objektu satiksmes infrastruktūru. Iesaistītie aģenti šajos divos pētījumos ir pašvaldība un privātie novērtētāji.

2007. gada 15. maijā Mežaparka Attīstības biedrība savā vēstulē lūdza Rīgas domi neapstiprināt būvniecības ieceri “Ezerparks”, kamēr nav izvērtēta pilsētas dažādu infrastruktūru kapacitāte, pietiekamība un kvalitāte, lai nodrošinātu kvalitatīva jauna attīstības centra izveidi, kurš pozitīvi kalpotu un vismaz nepasliktinātu dzīves vides kvalitāti blakusesošajās apkaimēs Mežaparkā, Teikā un Čiekurkalnā un kalpotu kopējai Rīgas ilgtspējīgai attīstībai. Tajā pašā laikā Mežaparka Attīstības biedrība iesniedza Vides pārraudzības valsts birojam lūgumu piemērot vienu kopēju ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūru visiem attīstības projektiem (detālpārveidojumiem, būvniecības iecerēm) jaunajā Rīgas attīstības centrā starp Mežaparku, Ķīšezeru un Čiekurkalnu saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (Mežaparka Attīstības biedrība, 2007).

Rīgas Domes Pilsētas attīstības komiteja 2007. gada 23. maijā vienbalsīgi nolēma atbalstīt būvniecības ieceri balstoties uz Būvvaldes ziņojumu par publiskās apspriešanas rezultātiem. Tajā teikts, ka “būvniecības ieceres līdzšinējā attīstības gaita un būvniecības publiskās apspriešanas rezultāti parāda, ka, lai arī SIA “Mežaparks SPV” plānotā būvniecības iecere – darījumu un dzīvojamā rajona “Ezerparks” Rīgā, Rusova ielā 1 un 1c atbilst Rīgas teritorijas

plānojumā 2006. - 2018. gadam noteiktajai zemes gabala atļautajai izmantošanai un lielākā daļa no publiskās apspriešanas laikā piedalījušiem iedzīvotājiem ir izteikuši atbalstu būvniecības ieceres realizācijai, tomēr dažiem iedzīvotājiem un Mežaparka Attīstības biedrībai ir gan ierosinājumi, gan arī iebildumi šīs teritorijas attīstībai” (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007).

2007. gada 29. maijā Rīgas Dome akceptēja projekta “Ezerparks” būvniecības ieceri. Rīgas Domes sēdē, pirms balsošanas par projekta akceptēšanu, tika paziņots, ka iebildumi neesot būtiski, un šo būvniecības ieceri var turpināt. Vienīgais iebildums no deputātu puses bija par ielas izbūves paredzēšanu uz blakusesoša īpašuma zemes (par ko ir saņemta blakus esošo zemes īpašnieku sūdzība). Šis jautājums tika pamatots, ar to, ka “juridiskās attiecības starp īpašniekiem paliek viņu ziņā”. Par lielāko nekustāmā īpašuma projektu Latvijā bez īpašām diskusijām tika nobalsots sekojoši: par 34, pret 0, atturas 10 (Rīgas Dome, 2007). No projekta iesniegšanas brīža Rīgas pilsētas Būvvaldē līdz akceptēšanai Rīgas domē pagāja 3,5 mēneši. Autores veiktais pētījums par vidējo projektu saskaņošanas laiku liek secināt, ka šis periods ir uzskatāms par ļoti īsu laiku. Apjomā daudz mazāki projekti tiek Rīgas domē tiek akceptēti vidēji pēc 10 – 12 mēnešiem no iesniegšanas brīža.

3.6. attēls. "Ezerparka" plānošanas process un tajā iesaistītie dalībnieki (izstrādājusi autore, izmantojot Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007)

Salīdzinot formālo būvniecības ieceres izskatīšanas un lēmuma pieņemšanas gaitu (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2005) un faktiski notikušo var secināt, ka process noritējis normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Kā vienīgo iebildumu var piebilst Būvvaldes neizmantošanās tiesības noteikt papildus nosacījumus, kas nepieciešami projekta izstrādei šajā 25 ha lielajā teritorijā. Nekādi iebildumi netika izteikti ne pirms virzīšanas publiskajai apspriešanai, ne pirms lēmuma par būvniecības ieceres virzīšanas izskatīšanai Rīgas domē. Tāpat netika uzdots izstrādāt detālplānojumu, kaut gan šī būvniecība atbilst vairākiem priekšnoteikumiem, kad detālplānojums ir obligāts (Teritorijas plānošanas likums, 2002).

3.3.3. Interesešu grupu identificēšana un raksturošana

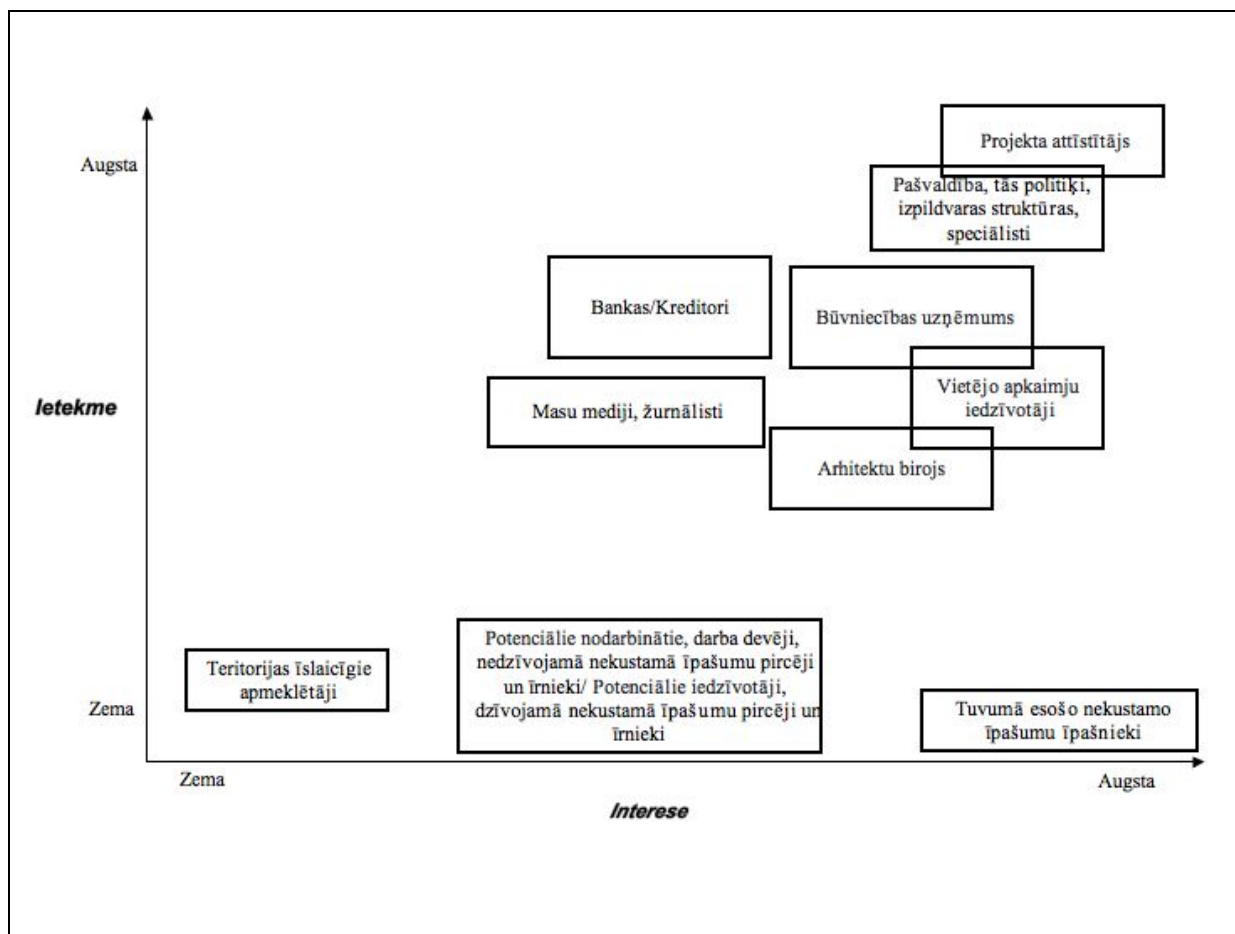
Lēmumu pieņemšanas process ir komplekss un sarežģīts. Lai to atvieglotu tiek veidotas kategorijas un klasifikācijas. Iesaistīto grupu izdalīšana un struktūrshēmas veidošana ir viena no šādām aktivitātēm. Grupu intereses ir cieši saistītas ar ietekmi. Šajā gadījumā ietekme nozīmē pakāpi, kādā grupa ir spējīga pārliecināt vai piespiest pārējās, lai pieņemtu noteiktu lēmumu vai rīkotos noteiktā veidā.

Sākumā tika izveidota tabula ar visiem iespējamajiem aģentiem (interesešu grupām), to ietekmi un interesi šajā projektā. 3.7. Tabulā var redzēt intereses un ietekmes attiecības katras interesešu grupas gadījumā. Visas interesešu grupas tika sadalītas pēc intereses un ietekmes trīs līmeņos – zema, vidēja, augsta. No interesešu grupu analīzes var redzēt aptuvenu visu dalībnieku pozīcijas.

Interesešu grupas, to ietekmes un intereses pakāpe (zema-vidēja-augsta) (izstrādājusi autore)

Interesešu grupa	Ietekme	Interese
Vietējo apkaimju iedzīvotāji	Vidēja	Augsta
Tuvumā esošo nekustamo īpašumu īpašnieki	Zema	Augsta
Potenciālie iedzīvotāji, dzīvojamā nekustamā īpašumu pircēji un īrnieki	Zema	Vidēja
Potenciālie nodarbinātie un darba devēji, nedzīvojamā nekustamā īpašumu pircēji un īrnieki	Zema	Vidēja
Teritorijas īslaicīgie apmeklētāji (viesnīcu klienti, citu apkaimju iedzīvotāji u.c.)	Zema	Zema
Būvniecības uzņēmums	Vidēja	Augsta
Zviedrijas arhitektu birojs “SWECO FFNS Arkitekter AB”	Vidēja	Augsta
Projekta attīstītājs “Mežaparks SPV” (valdes priekšsēdētājs Gundars Bojārs, bijušais Rīgas mērs)	Augsta	Augsta
Pašvaldība, tās politiķi, izpildvaras struktūras, speciālisti	Augsta	Augsta
Masu mediji, žurnālisti	Vidēja	Vidēja
Bankas/kreditori	Augsta	Vidēja

Nākamais posms interesešu grupu analīzē ir struktūrshēmas veidošana (skat. 3.8. attēlu). Tiek izveidotas divas asis – x ass atspoguļo aģentu interesi, y ass ietekmi. Potenciālā vienas interesešu grupas ietekme uz gala iznākumu atkarīga no novietojuma pret abām asīm. Jo novietojums ir vairāk pa labi un uz augšu, jo lielāka ir ietekme un interese par konkrēto projektu. No interesešu grupu analīzes var redzēt aptuvenas visu dalībnieku pozīcijas. Tās ir aptuvenas, jo dažiem iesaistītajiem pozīcijas ir vienādas vai ļoti līdzīgas, bet to nav iespējams parādīt šādā veidā.

3.8. attēls. **Interese grupu strukturshēma (stakeholder mapping)** (izstrādājusi autore)

Vislielākā ietekme un interese projekta lēmumu pieņemšanā ir *projekta attīstītājam* un *pašvaldībai, tās politiķiem, izpildvaras struktūrām, speciālistiem* (skat. 3.8. attēlu). Pašvaldības interesei vajadzētu būt visciešāk saistītai ar vēlmi apmierināt iedzīvotāju pēc patīkamas dzīvesvietas un nodrošināt vajadzīgos pakalpojumus, darba iespējas tuvējā apkaimē. Tai ir vislielākā ietekme, jo gala lēmums ir pašvaldības pārziņā. Toties projektu attīstītāju galvenais motivators ir peļņa, ko varētu nest jauns projekts. Īso projekta apstiprināšanas laiku, iespējams, veicinājis fakts, ka projekta attīstītāja “Mežaparks SPV” valdes priekšsēdētājs ir Gundars Bojārs, kas vienlaicīgi bija arī Rīgas mērs laikā, kad tika pieņemts Rīgas attīstības plāns 2006. – 2018. gadam (kurā kā vienu no perspektīvajiem jaunajiem centriem noteica “Ezerparka” projekta teritoriju). Kā arī G. Bojārs “Ezerparka” projekta izstrādāšanas un pieņemšanas laikā bija Rīgas Domes deputāts. Šāda vienlaicīga darbība pašvaldībā un privātā uzņēmumā, iespējams, uzskatāma par interešu konfliktu, kas izraisījusi neapdomātu lēmumu pieņemšanu privātās darbības labā, jo ir nepilnīgi izvērtēta plānotās jaunās apbūves teritorijas infrastruktūras izveides iespējamā ietekme uz vidi, apkārtnes iedzīvotājiem un pilsētu kopumā. To kā galveno iemeslu pārsteidzīgi pieņemtajiem lēmumiem norāda Mežaparka Attīstības biedrība.

Augsta interese, bet vidēja ietekme ir *būvniecības uzņēmumam*, Zviedrijas arhitektu birojam "SWECO FFNS Arkitekter AB". Uzņēmums ir ieinteresēts sadarbībā, kas viņiem nestu peļņu. Ietekme nav tik liela, jo nevar ietekmēt plānošanas lēmumus tiešā veidā. No *vietējo apkaimju iedzīvotāju* pārstāvjiem, īpaši aktīva ir Mežaparka Attīstības biedrība, kas ir norādījusi dažādu izpēti nepieciešamību, bet netika ņemta vērā. Mežaparka Attīstības biedrība attīstības projekta "Ezerparks" sabiedriskās apspriešanas laikā neatbalstīja būvniecību. Interese ir ļoti augsta, jo šo iedzīvotāju grupu vistiešāk skars jebkādas izmaiņas konkrētajā teritorijā. Ietekme ir vidēji augsta. No vienas puses šī grupa tiek aicināta uz projekta īpašajām prezentācijām, diskusijām, bet no otras puses izteiktie iebildumi netiek ņemti vērā. Interesei grupai tika dota iespēja paust viedokli, bet nekādas atbildes, paskaidrojumi vai alternatīvi risinājumi no pārējām pusēm netika saņemti. Tāpat arī atbalstu no pašvaldības šī grupa nesaņēma.

Masu medijiem, žurnālistiem un bankām/kreditoriem ir vidēja ietekme un vidēja interese. Manuprāt, šī projekta izstrādes gaitā mediji nebija pietiekami aktīvi sniedzot cilvēkiem informāciju par paredzamajām teritorijas transformācijām un to ietekmi. Vajadzīgs vairāk likt iedzīvotājiem aizdomāties par lēmumu pieņemšanas gaitu un iespējamajām sekām. Ietekme nepietiekamas intereses rezultātā netiek izmantota pilnīgi. Ja ar lielāku interesi tiktu informēti iedzīvotāji par paredzamajām zemes transformācijām, būtu efektīvāk izmantota medijiem piederošā ietekme.

Augsta interese, bet zema ietekme ir *tuvumā esošo nekustamo īpašumu īpašniekiem*, jo pēc skaita tā ir salīdzinoši maza grupa, kas dala interesi ar vietējo apkaimju iedzīvotājiem, bet ir ar savām īpašajām prasībām. Šīs grupas interese ir saistībā ar projektā paredzētajām robežām, jo pēc plāna projekta ielas izbūve paredzēta uz blakus esošas teritorijas. Kaut arī tika izvirzīta ļoti konkrēta un pamatota prasība, būvniecībā izmaiņas netika veiktas. *Potenciālajiem iedzīvotājiem, dzīvojamo nekustamo īpašumu pircējiem un īrniekiem un nodarbinātajiem, darba devējiem, nedzīvojamo nekustamo īpašumu pircējiem un īrniekiem* ir vidēja interese un zema ietekme, jo šī grupa nav precīzi definējama un kļūst skaidra tikai projekta pēdējās stadijās. Vidējo interesi veicināja mediju pasivitāte, kas nedeva iemeslu aktīvākai rīcībai. *Viesnīcu klienti, citu apkaimju iedzīvotāji* kā arī *teritorijas īslaicīgie apmeklētāji* ir ar zemu interesi un zemu ietekmi, jo nav pietiekamas informācijas, kā topošais projekts ietekmēs caurbraucējus, viesus un katru Rīgas iedzīvotāju atsevišķi. Citu apkaimju iedzīvotāji nav informēti kādā veidā būvniecība ietekmēs viņu aktivitātes, tādēļ interese ir tikai atsevišķiem indivīdiem. Arī šī grupa nav precīzi atklājama, jo nav paredzams viesnīcu klientu loks, kā arī īslaicīgie apmeklētāji.

Līmeņu izdalījums var būt aptuvenš, jo nav zināmas slēptās koalīcijas, tīkli un ietekmes.

Lēmumu pieņemšanas procesā iesaistītas bija visas iespējamās interešu grupas. Vienīgi problemātiski ir sīkāk izdalīt iedzīvotāju grupas, jo nav precīzākas informācijas par to, vai citās apkaimēs dzīvojošo iedzīvotāju grupā ietilpst arī potenciālie iedzīvotāji, nodarbinātie, īslaicīgie apmeklētāji. Šīs grupas projekta plānošanas stadijā nav iespējams identificēt, līdz ar to noteikt, vai tās iesaistījušās.

3.3.4. Interešu grupu līdzdalība un sadarbība

Interešu grupu iesaistīšana plānošanas lēmumu pieņemšanas procesā palīdz vietējām pašvaldībām veidot uzticību starp iedzīvotājiem un projektu veidotājiem, tādā veidā palielinot politisko lēmumu caurspīdīgumu, intereses un to akceptēšanu. No interešu grupu iesaistīšanas labumu gūst visa sabiedrība: tā palielina demokrātiju, palielina informācijas plūsmu, novērš iespējamus konfliktus un arī var uzlabot pašvaldību tēlu vietējo iedzīvotāju acīs.

Visi interesenti ar būvniecības ieceri varēja iepazīties publiskajā apspriešana. Kopā tika saņemtas 86 atsauksmes, no kurām:

- 74 atsauksmēs ir izteikts atbalsts būvniecības iecerei;
- 2 iedzīvotāji izsaka savus priekšlikumus, kas saistīti ar teritorijas attīstību;
- 2 iedzīvotāji izsaka bažas, ka būvniecības ieceres realizācija negatīvi ietekmēs viņiem piederošo blakus esošo zemes gabalu;
- 6 iedzīvotāji (divi no tiem Mežaparka iedzīvotāji) neatbalsta būvniecības ieceri sakarā ar, viņuprāt, nepieņemamiem transporta risinājumiem;
- 2 atsauksmēs (SIA „Avvis” un Mežaparka Attīstības biedrība) neatbalsta būvniecības ieceri (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007).

Jau pirms lēmuma pieņemšanas Rīgas pilsētas būvvalde no iedzīvotājiem saņēma pārmetumus par nepietiekamu sabiedrības informēšanu par notiekošajiem pasākumiem. Taču tas tika noliegts, pamatojoties uz daudzajām iedzīvotāju atsauksmēm. Publiskās apspriešanas laikā būvniecības ierosinātājs organizēja būvniecības ieceres prezentāciju, kur tikās pārstāvji no visām interešu grupām. Atsaucība bija no visiem iesaistītajiem aģentiem, bet atbildes uz uzdotajiem jautājumiem (tai skaitā par transporta risinājumiem un piesārņojuma sekām) netika saņemtas. Pēc publiskās apspriešanas sadarbība starp iesaistītajām grupām bija tikai formāla un atsevišķos gadījumos. Par iedzīvotājiem iesniegtajiem priekšlikumiem attīstītājs ir atbildējis, ka rekomendācijas tiks ņemtas vērā projekta tālākā izstrādes gaitā. Ar pārējiem, kuru nostāja ir negatīva vai kuri iesaka veikt papildus pārbaudes, komunikācija ir ļoti vāja. SIA “Mežaparks SPV” sniedza atbildes uz atsevišķu iedzīvotāju iebildumiem saistībā ar transporta pūsmas organizēšanu, bet atbildes ir ļoti vispārīgas.

Pilnīgi neizprotama ir attīstītāju atbilde uz SIA “Avvis” pretenzijām. Būvniecības projekta vizualizācija paredz SIA “Avvis” zemes gabala apbūvi, jo saskaņā ar būvniecības ieceri, ielas izbūve ir paredzēta tieši uz uzņēmumam piederošā zemes gabala gandrīz visā tās platumā. Uz SIA “Avvis” iebildumu par nelikumīgu būvniecību tika sniegta atbilde no attīstītāja, ka “uz svešas zemes netiek plānota nekādu ēku būvniecība, ko juridiski nemaz nav iespējams izdarīt” (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007). Bet, kādēļ tad šī nepiederošā teritorija tiek iekļauta būvniecības plānos? Līdzīga atsauksme saņemta no vēl viena tuvumā esoša zemes gabala īpašnieka.

Sadarbību starp interešu grupām autore vērtēja saistībā ar visu pušu dialogu – kā tika uzklauti viedokļi un doti argumenti, kā tika meklēti kompromisi, kā notika komunikācija. Izvērtēšanai tika iesniegtas vairākas rekomendācijas, pamatā saistībā ar iespējamo vides piesārņojumu un tā ietekmi, kā arī par transporta kustības risinājumiem. Jāpiebilst, ka projekta attīstītāji nav iekļāvuši nekādu informāciju par esošā sabiedriskā transporta uzlabojumiem saistībā ar jauno dzīves un darba vietu izveidošanu. Visos materiālos tiek uzsvērti tikai pilsētas pašvaldības plānotā transporta attīstība, kas skars arī interesējošo teritoriju. Lai novērtētu, kādi sagatavošanās darbi saistībā ar teritorijas transformāciju tika veikti pirms projekta akceptēšanas, autore apkopoja visus publiskās apspriešanas laikā iesniegtos ierosinājumus un veiktos pētījumus. Tika ierosināts:

- izvērtēt transporta infrastruktūru;
- izvērtēt ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu kapacitāti;
- izvērtēt gaisa kvalitātes izmaiņas un to ietekmi uz vidi un iedzīvotāju veselību saistībā ar stacionāriem TEC -1 un mobiliem (autotransporta) izmešu avotiem;
- veikt applūšanas riska novērtējumu apbūves teritorijās un plānoto applūšanas aizsardzības hidrotehnisko būvju un pazemes autostāvvietu ietekmes novērtējumu uz gruntsūdens līmeņa izmaiņām blakusesošajās teritorijās;
- noteikt skaidrus zaļās zonas izbūves un apsaimniekošanas nosacījumus, kas būtu saistoši attīstītājam, apsaimniekotājam;
- veikt ūdens un grunts piesārņojuma analīzi, ņemot vērā tuvumā esošā vidi piesārņojošā objekta darbību – termoelektrostaciju;
- visus īpašumus (būvniecības teritoriju veido vairāki dažādu lielumu un vairāku īpašnieku zemesgabali) pirms arhitektūras – plānošanas uzdevuma saņemšanas nepieciešams sakārtot – apvienot un sadalīt, (izstrādājot zemes ierīcības projektu).

Dažas dienas pēc publiskās apspriešanas ar jaunā Mežaparka “Darījumu un dzīvojamā rajona “Ezerparks” teritorijas plānojumu – būvniecības ieceri tika iepazīstināta sabiedriskā organizācija Mežaparka attīstības biedrība. Tikšanās ar biedrības pārstāvjiem – Kristīni

Āboliņu un Andi Zīlānu notika pēc projekta īpašnieka Mežaparks SPV iniciatīvas. Galvenie jautājumi, kas interesēja Mežaparka attīstības biedrību, bija saistīti ar inovācijām minētajā teritorijā, kas padarītu topošo rajonu atšķirīgu no citiem līdzīgiem projektiem, kā arī ar teritorijas ilgtspējīgu attīstību – energoresursu plānošanu, hidroloģiju, dabisko vēdināšanas sistēmu plānošanu, infrastruktūras kapacitāti, stāvvietu izvietojumu un skaitu utt. Tāpat biedrības pārstāvji interesējās par “Ezerparka” kvartālu kopējās koncepcijas un teritorijas plānojuma saglabāšanu pēc līdzinvestoru piesaistes. Mežaparka SPV valdes priekšsēdētājs Gundars Bojārs, attīstības direktors Aivars Lekuzis un sadarbības partneru Metrum pārstāvji detalizēti iepazīstināja ar plānotajiem “Ezerparka” attīstības etapiem, kā arī izklāstīja plānotās ieceres attiecībā uz infrastruktūras izveidi, hidroloģiju (lietus notekūdeņu novadīšanas sistēmu), zaļo zonu izvietojumu, sociālās infrastruktūras izveidi, dzīvojamo kvartālu koncepciju, komunikāciju izbūvi utt. Pēc iepazīšanās ar materiāliem Mežaparka Attīstības biedrība lūdza Rīgas mēru neapstiprināt iecerēto projektu, kamēr nav izvērtēta pilsētas dažādu infrastruktūru kapacitāte. Neilgi pēc prezentācijas Mežaparka Attīstības biedrība iesniedza Vides pārraudzības valsts birojam lūgumu piemērot vienu kopēju ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūru visiem attīstības projektiem (detālpļānojumiem, būvniecības iecerēm) jaunajā Rīgas attīstības centrā starp Mežaparku, Ķīšezeru un Čiekurkalnu saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”.

Projekta prezentācijas laikā, kas notika publiskās apspriešanas laikā, tika vēlreiz uzsvērts, ka nepieciešams sīkāk izpētīt sabiedriskā transporta nodrošinājuma nepieciešamību, lai nodrošinātu saikni ar pilsētas centru un ierosināts neapstiprināt projektu pirms nav izstrādāta transporta plūsma un publiski apspriesta. Izskanēja priekšlikums sabiedriskā transporta organizācijas projektu prezentēt kā šī projekta otro posmu. Uzaicinātie dalībnieki norādīja, ka TEC-1 dūmenis, kas ir 5 stāvu mājas augstumā, un tā izmeši noteikti atstās negatīvu ietekmi uz jauno māju iedzīvotājiem. Izskanēja sekojoši priekšlikumi: Rusova ielu vairāk apzaļumot; zaļās teritorijas nenodot pilsētas apsaimniekošanā, u.c. (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007).

SIA “Imink” veica transporta plūsmu analīzi, kas ļauj secināt, ka ir nepieciešams izpildīt sekojošas prasības:

- Pārveidot vairākus Brīvības ielas dubliera posmus, pieskaņojoties transporta pieaugošajai intensitātei saistībā ar Čiekurkalnu un ar “Ezerparka” rajonu;
- Sabiedriskā transporta darbība jāaktivizē: tramvajs – apmēram 3 reizes, bet autobusi (ieskaitot maršruta taksometri) – ap 2,5 – 3 reizēm, salīdzinot ar pašreizējo situāciju;
- Jāizveido droši gājēju ceļi plūsmām starp “Ezerparka” un “Baltic Park” centriem un sabiedriskā transporta pieturām, tās šķērsos lielceļu un intensīvu transporta kustību zonā

uz rietumiem no Brīvības ielas dubliera un Kokneses prospekta kustības;

- Pilsētas ielās – Viskaļu un Rusova, kā arī Čiekurkalna 1.garajā līnijā – velo satiksmei jābūt atdalītai no transporta kustības;
- Papildus jāizpēta, kā piegulošo ielu noslogojumu ietekmēs transporta plūsmas no objektiem teritorijā ziemeļaustrumos no Ķīšežera ielas un Kokneses prospekta krustojuma – pēc būvniecības apjomu precizēšanas;
- Sakarā ar sagaidāmo satiksmes aktivizāciju “Ezerparkam” piegulošajās ielās (Rusova ielā, Kokneses prospektā, Brīvības ielas dublieris, Viskaļu ielas pieejās un piebrauktuvēs pie Čiekurkalna stacijas u.c.) ieteicams Čiekurkalna rajonam papildus izstrādāt satiksmes organizācijas shēmu, kurā tiktu ietverti visi satiksmes organizācijas veidi;
- Jāuzlabo Čiekurkalna dzelzceļa stacijas izmantošanas ērtība (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007).

Apskatot izdarītos pētījumus par jaunā objekta ietekmi uz pilsētu, var secināt, ka ne pašvaldība, ne projekta attīstītājs neuzskata kādu no priekšlikumiem par pietiekami svarīgu, lai to ņemtu vērā. Attīstītājs arī nav ieinteresēts ar savu rīcību pierādīt, ka uztraukumam nav pamata, un projekts nekādas papildus problēmas esošajā infrastruktūrā neradīs. To parāda veiktie pētījumi, kuru rezultātā no SIA “Metrum” tika saņemts atzinums, ka paredzētā būvniecība ir piemērota konkrētajai vietai un ilgtermiņā negatīvi neietekmēs vides stāvokli, iedzīvotāju sadzīves apstākļus un nekustamā īpašuma vērtību. Šāds atzinums ir ļoti vispārīgs un nekonkrēts, jo pat nenorāda kurš no vides vai infrastruktūras aspektiem ir analizēts. Toties pēc Rīgas Domes Satiksmes departamenta pasūtījuma tika veikta izpēte par jaunās apbūves radītās transporta plūsmas ietekmi uz pilsētas satiksmes infrastruktūru. Šī veiktā darba secinājums ir, ka sakarā ar teritorijas aktīvāku apgūšanu, salīdzinājumā ar paredzēto Rīgas attīstības plānu 2006. – 2018. gadam, ir nepieciešams pilnveidot pilsētas un projektēto objektu satiksmes infrastruktūru. Secinājums arī ļoti abstrakts, un papildus pētījumi vai izmaiņas pēc šī rezultāta netika veiktas.

Neilgi pirms lēmuma pieņemšanas SIA “Mežaparks SPV” sniedza atbildes uz atsevišķu iedzīvotāju iebildumiem saistībā ar transporta plūsmas organizēšanu. Tai skaitā norādot, ka mazās Mežaparka ieliņas netiks papildus noslogotas, jo visas transporta plūsma tiks organizēta no Ķīšežera ielas caur Rusova ielai. Ar šādu atbildi vienalga nav pārliecības, ka projekta autori zina, ar kādām problēmām tie saskarsies. Nav īstas skaidrības, kādas ir slēptās intereses vai iepriekšējās vienošanās saistībā ar SIA “Avvis” sūdzībām, jo Būvvaldes ziņojumā dota informācija, ka SIA “Mežaparks SPV” jau ilgstoši kontaktējas ar SIA “Avvis” nolūkā iegādāties vai maiņas ceļā iegūt viņiem piederošo zemes gabalu, lai tādējādi atbrīvotos no centra apbūvei neatbilstošām vai pilsētvidi kropļojošām būvēm (vecām garāžām). SIA

“Avvis” ir pilnībā un savlaicīgi informēts par visām darbībām, kas notiek ar būvniecības ieceri “Ezerparks”. Tiek norādīts, ka par darījumu SIA “Mežaparks SPV” un SIA “Avvis” ir vienojušies un šobrīd tiek apspriesti nosacījumi. Saistībā ar uzņēmuma sūdzību SIA “Mežaparks SPV” uzskata par mēģinājumu panākt iespējami augstāku samaksu par pārdodamo gruntsgabalu” (Rīgas pilsētas Būvvalde, 2007).

Kā redzams principā visi ieteikumi ir ignorēti, un vienīgais vērā ņemamais pētījums ir par jauno satiksmes plūsmas ietekmi uz esošo pilsētas satiksmes infrastruktūru. Bet arī šis pētījums rezultātus nedod, bet tikai secina, ka vajadzīga pilnveide. Ļoti raksturīgs šī projekta attīstītājiem ir noliegt visas bažas, bet alternatīvu risinājumu nepiedāvāt. Būvniecības plānos no projekta iesniegšanas Būvvaldē līdz akceptēšanai netiek veiktas pilnīgi nekādas izmaiņas vai papildinājumi. Sabiedrības līdzdalība ir notikusi pēc visām likumos noteiktajām normām. Visaktīvāk sabiedrības intereses pārstāvēja Mežaparka Attīstības biedrība, pat lūdzot Rīgas mēram neakceptēt projektu bez papildus kapacitātes pētījumiem, bet neviens no ieteikumiem vai lūgumiem netika ņemts vērā. Uz tiem pat netika saņemtas atbildes vēstules. Visas aktivitātes no attīstītāju puses notiek tikai publicitātes iegūšanai, nevis reālai interešu grupu līdzdalībai. Sabiedrības līdzdalība ir formāla, bet reāli netiek ietverta kā viena no plānošanas lēmumu pieņemšanas būtiskām sastāvdaļām.

3.3.5. Vietas pētījums un viedokļi par plānošanas procesa īstenošanu

Pagājušā gada septembrī pēc ilgāka pārtraukuma projekta attīstītāji atgādināja par savām iecerēm, kad Latvijas Arhitektu savienībā iedzīvotājiem un profesionāļiem tika nodots jaunā mikrorajona “Ezerparks” projekts. 2009.gada 22. septembrī iedzīvotāju un profesionāļu vērtējumam diskusiju ciklā “*Outdoor stories*” tika nodots jauna mikrorajona “Ezerparks” projekts. “Zemes īpašnieku jeb tā dēvēto attīstītāju pārstāvis, bijušais Rīgas Domes priekšsēdētājs Gundars Bojārs neslēpa, ka 24,5 ha lielais zemesgabals starp Čiekurkalnu un Mežaparku savulaik iegādāts par 45 miljoniem eiro, un tā ir pārāk liela summa, lai atteiktos no apbūves iecerēm, pat neskatoties uz krīzi. Agrī vai vēl zemi liks lietā, un pēc optimistiskākajām prognozēm būvniecība varētu sākties varbūt jau pēc pāris gadiem” (Bebre, 2009). Šāda diskusijas pašiniciatīva ir ļoti laba ideja, bet nav skaidrs, kāpēc, atbildot uz jautājumiem, tiek minēts 3,5 tūkst. iedzīvotāju pieaugums apkaimē, ja visos informatīvajos materiālos norādīti 7,3 tūkst. jauno iedzīvotāju.

Vietas apskate liecina, ka pašlaik iecerētajā apbūves teritorijā iesākti būvlaukuma sagatavošanas darbi (skat. 3.9. attēlu), bet kopš 2008. gada vairāk nekas nav izdarīts. Pēc pēdējās informācijas būvniecība plānots turpināt 3 – 5 gadu laikā.

3.9. attēls. “Ezerparka” teritorija 2010. gada aprīlī. Pa kreisi skats no Ķīšezera ielas; pa labi skats uz kluso Rusova ielu, kas klūs par vienu no galvenajām maģistrālēm
(autores fotouzņēmums, 2010)

Atsauksmes par projektu “Ezerparks” var sadalīt divos viedokļos: projekta attīstītāju un pārējo viedokļi. No dažādiem medijos publicētiem materiāliem un intervijām tika apkopots G.Bojāra viedoklis par “Ezerparka” projektu un plānoto attīstību. Svarīgs jautājums ir par G. Bojāra interešu konfliktu. G. Bojārs stāsta, ka viņa vadītais uzņēmums «Mežaparks SPV» pie vērtīgā zemes gabala ticis neatkarīgi no viņa darbības domē. Interesanti, ka zemesgabals nopirkts jau kopā ar skiču projektu. G. Bojārs arī neuzskata, ka atrodas interešu konfliktā, jo uzsākot projekta attīstīšanu, atstājis visus amatus domē un paziņojis, ka vispār aizies no politikas (Āboltiņš, 2006). Kad notika balsojums par projekta akceptēšanu Rīgas domē, G.Bojārs publiski paziņoja par savu nepiedalīšanos balsojumā. KNAB pārstāvis Andris Vitenburgs norāda, ka ja visi amati pašvaldībā ir atstāti, deputāts var darboties privāta uzņēmuma valdē. G. Bojārs paskaidroja, ka vērtīgais zemesgabals nopirkts no kādas privātpersonas, kura savukārt to ieguvusi no mantinieka. Tādējādi īpašuma iegūšanu nekādi nevar saistīt ar privatizācijas procesu un atbilstošiem domes lēmumiem. Aivars Aksenoks (Rīgas Domes priekšsēdētājs 2005 – 2007) uzskata, ka izskanējusi informācija liecina par skaidri redzamu saistību ar dažādiem politiskajiem spēkiem, bijušajiem domes darbiniekiem, kā arī uzņēmumiem, ar kuriem domei bijuši noslēgti līgumi. Kaut arī KNAB ir komentējis, ka juridisks interešu konflikts šajā situācijā nav saskatāms, tomēr G. Bojāram šeit būtu jāuzņemas morālā un politiskā atbildība par šādas rīcības ētiskumu. Viņš uzskata, ka šāda situācija nav pieļaujama – nevar izslēgt, ka bijušais domes priekšsēdētājs varētu būt izmantojis darbu domē, lai liktu pamatus veiksmīgai uzņēmējdarbībai nākotnē. Viņš izmantojis sev pieejamu informāciju (piemēram, to, kādu apbūvi šajā teritorijā iecerēts paredzēt Rīgas pilsētas attīstības plānā), par ko lēmusi iepriekšējā dome, kad G.Bojārs bija domes priekšsēdētājs no 2001 – 2005. gadam (Āboltiņš, 2006). Mežaparka Attīstības

biedrības pārstāvis A. Zīlāns norāda uz nepieredzēti īso “Ezerparka” apstiprināšanu Rīgas Domes lēmējvarās. “Šis apjomīgais attīstības projekts netika pakļauts detālpilnvarojumam, bet strauji virzījās caur būvniecības saskaņošanas procesu. Pamatā tika vērtēta būvobjekta atbilstība būvnormatīviem, nevis apbūves plānojuma kvalitāte vai tās ietekme uz pilsētas infrastruktūru un pilsētvidi” (Zīlāns, 2007).

K. Āboliņas vadītā Mežaparka Attīstības biedrība neskaitāmas reizes griezusies pie atbildīgajām amatpersonām ar lūgumu pārskatīt nepilnības projektā, bet visi priekšlikumi ir noraidīti, turklāt, bez pamatojoša skaidrojuma. Viņa uzskata, ka, ja attīstītājiem un domei patiesi interesētu iedzīvotāju viedoklis, tad procesam būtu jānotiek pēc būtības citādi. Vājā vieta ir pārvaldība, nevis saturiskās nepilnības. K. Āboliņa domā, ka lēmumu pieņēmēji īsti nesaprot, cik būtiski pilsētas attīstībai ir šī sadarbība ar iedzīvotājiem. Ja no plānošanas sākuma stadijas būtu iesaistīti cilvēki, kas potenciāli gribētu dzīvot “Ezerparkā”, projekts izskatītos citādāk (Āboliņa, 2010). A. Zīlāns uzskata, ka nepilnības ir arī sabiedrības interešu noskaidrošanā projektu sākuma stadijā. Sabiedrisko apspriešanu laikā sabiedrībai ir pieejams ļoti ierobežots materiāls, uz kura bāzes jāsniedz pamatotus viedokļus par nepieciešamiem uzlabojumiem piedāvātajos projektos. Attīstītāji iedzīvotāju iebildumus sauc par nepamatotiem, sakot, ka iedzīvotāji ir slikti informēti par ieceri. Bet, kā var iegūt informāciju, ja tā netiek pietiekami izplatīta? (Zīlāns, 2007). Vēl absurdāka A. Zīlānam šķiet situācija, ka pat Rīgas Pilsētas attīstības departamentam, kura atbildībā ir izskatīt un sagatavot lēmuma projektus par attīstības priekšlikumiem apstiprināšanai Rīgas domē, bieži vien trūkst pilnvērtīgs priekšstats par attīstības projekta ietekmi uz pilsētas attīstību kopumā, jo nav veikta nepieciešamā daudzpusīgā ietekmes novērtēšana. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem par sabiedriskās apspriešanas procesa nodrošināšanu ir atbildīgi attīstītāji vai viņu konsultanti. Sabiedrisko apspriešanu laikā izteiktie viedokļi tiek apkopotī, bet retumis izvērtēti ar profesionālu skatījumu un ņemti vērā pēc būtības - lai mazinātu attīstības rezultātā radītās negatīvās sekas un uzlabotu attīstības priekšlikumus. Parasti vienīgais rādītājs, kas tiek ņemts vērā, izvērtējot sabiedriskās apspriešanas rezultātus, ir saņemto “par” un “pret” skaits (Zīlāns, 2007). Tas pierādās “Ezerparka” piemērā, kad Būvvalde apstiprināja projektu, pamatojoties uz balsu vairākumu, bet ieteikumi reāli nemaz netika izskatīti.

A Zīlāns kā vienu no lielākajām problēmām saskata to, ka projekts ievērojami noslogos esošo pilsētas infrastruktūru, tai skaitā pilsētas ielas un sabiedrisko transportu, kam šajā teritorijā nepieciešamie uzlabojumi. Rīgas Dome šim vērienīgajam attīstības centram nav uzstādījusi prasību veikt vienotu novērtējumu par jaunās apkaimes kopējo ietekmi uz dažāda veida pilsētas infrastruktūru un blakus apkaimju kvalitāti. Mežaparka Attīstības biedrības lūgums Vides Pārraudzības valsts birojam piemērot stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu

jaunam attīstības centram Mežaparkā tika noraidīts, jo plānotā apbūve nav pakļauta likumam “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (Zīlāns, 2007). Kaut arī izteiktajos iedzīvotāju viedokļos ir šaubas par kvalitatīvas pilsētvides radīšanu, attīstītājs uzsver tieši pretējo. Koncepta “pilsēta pilsētā” ideju G.Bojārs skaidro ar priekšrocībām, ko dod šāda pieeja, jo “gan no arhitektūras, gan funkcionālā viedokļa - attīstība notiks pēc vienotas koncepcijas, tiks rūpīgi pārdomāta kopējā infrastruktūra, ievērojot visu pušu vajadzības. Patlaban Rīgai ir nepieciešama ne tikai saudzīgā vēsturiskā arhitektūras mantojuma saglabāšana, bet arī izaugsme.” Viņš uzsver, ka Latvijā nekustamo īpašumu tirgus pāriet “no mežonīgās izaugsmes stadijas pie pārdomātas attīstības”. Tas veicina cilvēku tieksanos pēc labākas dzīves kvalitātes. Cilvēki ir kļuvuši apdomīgāki un sāk vairāk domāt par to, kādā vidē dzīvot. G. Bojārs norāda, ka “sākot attīstīt “Ezerparka” projektu, mēs, pirmkārt, domājam par cilvēkiem patīkamas vides radīšanu” (Latvijas Ainavu..., 2008).

Izpētot būvniecību rodas šaubas par ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu ievērošanu, bet “Mežaparks SPV” attīstības direktors Aivars Lekuzis uzskata, ka publiskās ārtelpas vidē paredzētajiem mājokļiem, darbavietām, tirdzniecības un sociālo pakalpojumu iestādēm, bibliotēkām un skolām “vajadzētu nodrošināt ilgtspējīgu funkciju sajaukumu” (Liepa, 2008). Visi no aptaujātajiem vietējiem iedzīvotājiem atzina, ka projektā nav pietiekami padomāts par sociālajām iestādēm, kā arī transporta risinājumiem. Daudzi respondenti norādīja, ka sabiedriskās apspriešanas laikā sabiedrībai ir bijis pieejams ļoti ierobežots materiālu klāsts. Daži aptaujātie uzskata, ka viņu bažas par nepārdomātajiem attīstības plāniem tiks uzklausītas tikai, ja viņi veidotu agresīvas protesta akcijas katru reizi, ja vēlētos izteikt kādu priekšlikumu. Personas, kas bijušas iesaistītas kādā protesta izteikšanā, ir negatīvi noskaņoti par iespējamo sadarbību, jo ir pieredzējuši, ka ierēdņi strādā savtīgās interesēs un nav motivēti sadarboties ar iedzīvotājiem. Ar to izskaidrojams fakts, ka daudzi iedzīvotāji nemaz nav piedalījušies sabiedriskajā apspriešanā. Vietējo iedzīvotāju vidū dominē uz pieredzi balstīts viedoklis, ka “par spīti vispārzināmajam faktam par sabiedrības līdzdalības nepieciešamību, lēmumi tiek pieņemti neņemot vērā iedzīvotāju izteiktos priekšlikumus” (Namniece, 2010). Problēma parādās tajā, ka ieteikumi no fiziskām personām netiek nopietni izvērtēti. Tādēļ bieži tiek meklēta Mežaparka Attīstības biedrības palīdzība, kuras vārdā ierosinājumi tiek iesniegti. Aktīvākie iedzīvotāji ir neapmierināti ar komunikāciju starp lēmumu pieņēmējiem un sabiedrību, jo viedokļu uzklaušanai netika veidots dialogs un, ieteikumi tika noraidīti bez pārliecinoša paskaidrojuma, vai tas bija ļoti vispārīgs. Aptaujātie atzina, ka galvenā līdzdalības problēma ir tā, ka tā pašreiz ir noteikta likumos un tiek izmantota lēmumu pieņemšanas procesā, bet reāli tā nedarbojas.

SECINĀJUMI

“Ezerparka” būvniecības ieceres izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas gaita noritējusi normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Bet svarīgi atzīmēt, ka neskatoties uz projekta apjomu, Būvvalde nenoteica nekādus papildus nosacījumus, pārbaudes vai detālpilnvarojuma izstrādi. Arī Rīgas domē projekts tika apstiprināts pirmajā izskatīšanas reizē, bez lielām diskusijām.

Vislielākā ietekme un interese “Ezerparka” lēmumu pieņemšanā ir projekta attīstītājam un pašvaldībai, tās politiķiem, izpildvaras struktūrām, speciālistiem. Fakts, ka Gundars Bojārs, varētu būt izmantojis sev pieejamo informāciju (piemēram, to, kādu apbūvi šajā teritorijā iecerēts paredzēt Rīgas pilsētas attīstības plānā), kā arī bijis Rīgas Domes deputāts “Ezerparka” projekta izstrādāšanas un pieņemšanas laikā, iespējams, veicinājis nesamērīgi īso projekta apstiprināšanas laiku.

Sabiedrības līdzdalība būvniecības izskatīšanā ir notikusi pēc visām likumos noteiktajām normām. Visaktīvāk sabiedrības intereses pārstāvēja Mežaparka Attīstības biedrība, bet neviens no tās ieteikumiem vai lūgumiem netika ņemts vērā. Būvvalde apstiprināja projektu, pamatojoties uz balsu vairākumu, bet neviens konkrētais iebildums netika uzskatīts par pietiekami svarīgu, lai to izskatītu sīkāk.

Kaut arī teorētiski noteikta nepieciešamība pēc ciešākām sadarbības formām starp iedzīvotājiem un pašvaldību, realitātē netiek veicināta sabiedrības iesaistīšanās. Ja tā tiek meklēta, tad tikai publicitātes nolūkos, un iedzīvotāju devums netiek izmantots lēmumu pieņemšanā.

Iedzīvotājiem ir radusies neuzticība un šaubas par pašvaldības pieņemto lēmumu motivāciju. Likumos noteiktā līdzdalība un sadarbība starp lēmumu pieņēmējiem un sabiedrību negarantē to īstenošanu praksē, jo līdzdalība tas ir abpusējs process, kurā jāiesaistās un jābūt vēlmei iesaistīties abām pusēm.

Izstrādājot jaunās teritorijas attīstību, pārāk liels uzsvars tika likts uz būvniecības gala rezultātu, veltot nesamērīgi maz uzmanības pašam projekta izstrādes procesam un vietas izpētei.

Ieteikumi efektīvākai sabiedrības iesaistīšanai būtu: 1) izsmeļošas informācijas par plānošanas un būvniecības nodomiem viegla pieejamība, 2) nodrošināt sabiedrības iespējas izteikties un tikt uzklausi, 3) veidot efektīgu dialogu starp pašvaldību un vietējiem iedzīvotājiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

- Attīstības plānošanas sistēmas likums. Pieņemts 08.05.2008. Latvijas Republikas Saeima.
- Babiuch, W.M. & Farhar, B.C. 1994. *Stakeholder Analysis Methodologies Resource Book*. Colorado, National Renewable Energy Laboratory.
- Bebre, L. 2009. Ezerparks sola nebūt naidīgs. *Lauku Avīze*, 24. septembris, 5.
- Blahna, D.J. & Yonts-Shepard, S. 1989. Public involvement in resource planning: Toward bridging the gap between policy and implementation. *Society and Natural Resources*. 2(3), 209–227.
- Bryant, C.R. 1995. The role of local actors in transforming the urban fringe. *Journal of Rural Studies*. 11(3), 255–267.
- Bryant, C.R., Russwurm, L.H. & McLeUan, A.G. 1982. *The City's Countryside: Land and its Management in the Rural Urban Fringe*. London, Longmans, 52 – 55.
- Būvniecības likums. Pieņemts 10.08.1995. Latvijas Republikas Saeima.
- Carroll, A.B. 1996. *Business & Society: Ethics and Stakeholder Management*. 6th edn. Cincinnati, Ohio, South-Western College Pub, 74., 84–88.
- Chess, C. & Purcell, K. 1999. Public participation and the environment – do we know what works. *Environmental Science and Technology*. 33 (16), 2685–2692.
- Civillikums. Trešā daļa. Lietu tiesības. Pieņemts 28.01.1937. Latvijas Republikas Saeima.
- Connell, B. (ed.) 1992. Comment and critique, innovative approaches to the siting of waste management facilities. *Proceedings of International Workshop, Resource Futures International*. Pittsburgh, Air and Waste Management Association.
- Creighton, J.L. 1994. *Involving Citizens in Community. Decisions Making: A Guidebook*. Washington, DC, USA, Program for Community Problem Solving.
- Day, D. 1997. Citizen participation in the planning process: An essentially contested concept? *Journal of Planning Literature*. 11(3), 421–434.
- Delaney, D. 2001. Making nature/marketing humans: Law as a site of (cultural) production. *Annals of the Association of American Geographers*. 91(3), 487–503.
- Deutsch, M. 1985. *Distributive Justice: A Social Psychological Perspective*. New Haven, CT, Yale University Press.
- Dougill, A.J., Fraser, E.D.G., Holden, J., Hubacek, K., Prell, C., Reed, M.S., Stagl, S.T., Stringer, L.C. 2006. Learning from doing participatory rural research: Lessons from the Peak District National Park. *Journal of Agricultural Economics*. 57(2), 259–275.
- Drewett, R. 1973. The developers: decision processes and land values and the suburban land market. In: Hall, P. et al. (eds.) *The Containment of Urban England, Volume II. The Planning System: Objectives, Operations, Impacts*. London, Allen and Unwin, 163–193.
- Estrella, M. & Gaventa, J. 2000. Who counts reality? Participatory Monitoring and Evaluation: a literature review. *IDS Working Paper 70*. Brighton, Institute of Development Studies.
- Freeman, R.E. 1984. *Strategic Management. A Stakeholder Approach*. Boston, Pitman Publishing.
- Garipey, M. 1991. Toward a dual-influence system: assessing the effects of public participation in environmental impact assessment for hydro-Quebec projects. *Environmental Impact Assessment Review*. 11(4), 353–374.
- Glicken, J. 2000. Getting stakeholder participation „right“: A discussion of participatory processes and possible pitfalls. *Environmental Science and Policy*. 3(6), 305–310.
- Grimble, R. & Chan, M.K. 1995. Stakeholder analysis for resource management in developing countries. *Natural Resource Forum*. 19(2), 113–124.
- Grimble, R. & Wellard, K. 1997. Stakeholder methodologies in natural resource

- management: A review of concepts, contexts, experiences and opportunities. *Agricultural Systems*. 55(1), 173–193.
- Harrison, C. & Burgess, J. 2000. Valuing nature in context: the contribution of common-good approaches. *Biodiversity Conservation*. 9(1), 1115–1130.
- Harrison, S.R. & Qureshi, M.E. 2000. Choice of stakeholder groups and members in multicriteria decision models. *Natural Resources Forum*. 24(1), 11–19.
- Healey, P., McDougall, G. & Thomas, M.J. (eds.) 1982. *Planning Theory. Prospects for the 1980s*. Oxford, Pergamon Press.
- Healey, P., Doak, A., Elson, M., McNamara, P. 1988. *Land Use Planning and the Mediation of Urban Change*. Cambridge, Cambridge University Press, 152–171.
- Healey, P. 1997. *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. London, Macmillan.
- Hillier, J. 2002. Direct action and agonism in democratic planning practice. In: Allmendinger, P. et al. (eds.) *Planning Futures: New Directions for Planning Theory*. London, Routledge, 110–135.
- Kerkhof, van de M. 2006. Making a difference: On the constraints of consensus building and the relevance of deliberation in stakeholder dialogues. *Policy Sciences*. 39(3), 279–299.
- Lafferty, W.M. & Meadowcroft, J. (eds.) 1996. *Democracy and the Environment: Problems and Prospects*. Brookfield, Edward Elgar Publishing Co.
- Latvijas Republikas Satversme. Pieņemta 15.02.1922. Latvijas Republikas Saeima.
- Lundén, T. 1977. Land use decisions in a time - space framework: Some Stockholm examples. *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography*. 59(1), 1-13.
- Maier, N. 1950. The quality of group decisions as influenced by the discussion leader. *Human Relations*. 3(2), 155–174.
- Mitchell, R.K., Agle, B.R. & Wood, D.J. 1997. Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really counts. *Academy of Management Review*. 22(4), 853–886.
- Moore, S. 1996. Defining “Successful environmental dispute resolution”: Case studies from public land planning in the United States and Australia. *Environmental Impact Assessment Review*. 16(3), 151–169.
- Mosler, H.J. 2004. A Framework for Stakeholder Analysis and Stakeholder Involvement. *International Water Management Course*. Rüslikon-Zürich, Switzerland.
- Orhūsas konvencija. Pieņemta 18.04.2002. Latvijas Republikas Saeima.
- Pacione, M. 2005. *Urban Geography: A Global Perspective*. 2nd edn. New York, Routledge.
- Par ietekmes uz vidi novērtējumu. Latvijas Republikas Ministru Kabineta noteikumi Nr. 867. Pieņemti 17.02.2004.
- Par pašvaldībām. Pieņemts 19.05.1994. Latvijas Republikas Saeima.
- Pennen, van der T. 2005. Actor strategies in decentralized policy networks. *Journal of Housing and the Built Environment*. 20(3), 301–305.
- Philo, C. (ed.) 1991. *New Words, New Worlds: Reconceptualising Social and Cultural Geography*. Lampeter, Institute of British Geography.
- Pomeroy, R.S. & Rivera-Guieb, R. 2006. *Fishery Co-management: A Practical Handbook*. Ottawa, IDRC.
- Pomeroy, R. & Douvère, F. 2008. The engagement of stakeholders in the marine spatial planning process. *Marine Policy*. 32(5), 816 – 822.
- Ramírez, R. 1999. Stakeholder analysis and conflict management. In: Buckles, D. (ed.) *Cultivating Peace: Conflict and Collaboration in Natural Resource Management*. Washington, IDRC & World Bank Institute.
- Reed, M.S., Fraser, E.D.G. & Dougill, A.J. 2006. An adaptive learning process for developing and applying sustainability indicators with local communities. *Ecological*

Economics. 59(4), 406–418.

Reed, M.S. 2008. Stakeholder participation for environmental management: A literature review. *Biological Conservation*. 141(10), 2417–2431.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija 2008. *Ziņojums (metodiskais materiāls) „Detālpilānojuma izstrādes pamatojums, saturs un ietveramā informācija”*. Rīga, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija.

Richards, C., Blackstock, K.L. & Carter, C.E. 2004. Practical Approaches to Participation. *SERG Policy Brief No. 1*. UK, Macauley Land Use Research Institute.

Rīgas pilsētas Būvvalde 2005. *Būvniecības process*. Rīga, Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments. Sk. 06.02.2010.

Rīgas pilsētas Būvvalde 2007. *Ziņojums par daudzstāvu darījumu un dzīvojamā rajona Rīgā, Rusova ielā 1 un 1c būvniecības ieceres publiskās apspriešanas rezultātiem*. Rīga, Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments. Sk. 06.02.2010.

Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums. Rīgas Domes saistošie noteikumi Nr.17. Pieņemti 27.09.2005.

Rīgas plānošanas reģiona attīstības padome 2007. *Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums*. Rīga, Rīgas plānošanas reģiona attīstības padome.

Roberts, N. 2004. Public deliberation in an age of direct citizen participation. *American Review of Public Administration*. 34(4), 315 – 353.

Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā. Latvijas Republikas Ministru Kabineta noteikumi Nr. 970. Pieņemti 25.08.2009.

Sanoff, H. 2000. *Community Participation Methods in Design and Planning*. New York, Wiley.

Sanoff, H. 2005. Community Participation in Riverfront Development. *CoDesign*. 1(1), 61–78.

Setten, G. 2001. Farmers, planners and the moral message of landscape and nature. *Ethics, Place and Environment*. 4(3), 220–225.

Shindler, B., Brunson, M. W. & Cheek, K. A. 2004. Social acceptability in forest and range management. In: Manfredo, M.J. et al. (eds.) *Society and Natural Resources: A Summary of Knowledge*. Jefferson, MO, Modern Litho, 147 – 158.

Shirlow, P. & Murtagh, B. 2004. Capacity - building, representation and intracommunity conflict. *Urban Studies*. 41(1), 57 - 78.

Short, J.R. 1996. *The Urban Order : An Introduction to Cities, Culture, and Power*. Oxford, Blackwell, 466 – 486.

SIA Metrum 2009. *Metodiskie norādījumi teritorijas attīstības plānošanai Zemgales Plānošanas reģionā*. Rīga, SIA Metrum.

Simmie, J. 1981. *Power, Property and Corporatism: The Political Sociology of Planning*. London, Macmillan.

Steiner, H. & Holmquist, H. 1963. Social science and community problems. In: Duhl, L. (ed.) *The Urban Condition*. New York, Basic Books.

Strang, V. 2000. Showing and telling: Australian land rights and material moralities. *Journal of Material Culture*. 5(3), 275–299.

Sundquist, J. (ed.) 1969. *On Fighting Poverty*. New York, Basic Books.

Susskind, L., Fuller, B., Ferenz, M., Fairman, D. 2003. Multistakeholder dialogue at the global scale. *International Negotiation*. 8(2), 235–266.

Telpiskās plānošanas sistēmas attīstības koncepcija. Pieņemta 15.07.2009. Latvijas Republikas Ministru Kabinets.

Teritorijas plānošanas likums. Pieņemts 22.05.2002. Latvijas Republikas Saeima.

Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi. Latvijas Republikas Ministru Kabineta noteikumi Nr.1184. Pieņemti 06.10.2009.

Vining, J. & Tyler, E. 1999. Values, emotions and desired outcomes reflected in public responses to forest management plans. *Human Ecology Review*. 6(1), 21 – 34.

Vispārīgie būvnoteikumi. Latvijas Republikas Ministru Kabineta noteikumi Nr. 112. Pieņemti 01.04.1997.

Weaver, R. 1963. Major factors in urban planning. In: Duhl, L. (ed.) *The Urban Condition*. New York, Basic Books.

Weber, N. & Christopherson, T. 2002. The influence of nongovernmental organisations on the creation of natura 2000 during the European policy process. *Forest Policy and Economics*. 4(1), 1–12.

Weiss, J.W. 1994. *Business Ethics. A Managerial, Stakeholder Approach*. Belmont, Wadsworth Publishing Company, 284.

Wittmer, H., Rauschmayer, F. & Klauer, B. 2006. How to select instruments for the resolution of environmental conflicts? *Land Use Policy*. 23(1), 1–9.

Yarn, D.H. (ed.) 2002. *Dictionary of Conflict Resolution*. San Francisco, Jossey-Bass.

Nepublicētie avoti

Āboliņa, K. 2009. *Pārdomas*. A4D, 23. septembris. Sk. 26.04.2010. Pieejams <http://www.a4d.lv/lv/notikumi/diskusija-par-ezerparka-projektu/comments/>

Āboliņa, K. 2010. Intervija. Rīga, 13.maijā.

Āboltiņš, J. 2006. *Blakus Mežaparkam taps «bojārparks»*. Apollo, 23.jūnijs. Sk. 01.02.2010. Pieejams <http://www.apollo.lv/portal/news/72/articles/76885>

Ezerparks 2006. SIA “New Europe”. Sk. 06.02.2010. Pieejams <http://www.neweurope.lv/data/attachments/Ezerparks%20Brochure.pdf>

Gūtmane, H. 2010. Intervija. Rīga, 24. aprīlī.

Kūle, L. 2007. Plānošanas sistēmas. *COMMIN – Promoting Spatial Development by Creating Common Mindscapes*. ES Interreg IIIB projekts. Sk. 01.02.2010. Pieejams <http://commin.org/en/planning-systems/>

Latvijas Ainavu arhitektūras biedrība 2008. *Preses relīze: Rīgā top jauns publiskais parks*. Latvijas Ainavu arhitektūras biedrība. Sk. 26.04.2010. Pieejams http://www.laab.lv/jolaab/index.php?Itemid=40&id=46&option=com_content&task=view

Liepa, L. 2008. *Rīgas Austrumu vārti*. Mana Māja Profesionāļiem, 1. novembris. Sk. 26.04.2010. Pieejams <http://mmp.multiprese.lv/index.php?n=509&a=3135>

Litvins, G. u.c. 2008. *Sabiedrības līdzdalība teritorijas plānošanas un būvniecības jautājumos: pētījums*. Providus, 21. oktobris. Sk. 30.12.2009. Pieejams http://www.providus.lv/upload_file/Publikacijas/Valsts_kvalitate/Lidzdaliba.pdf

Meiere, S. 2002. *Par sabiedrības ietekmi uz publisko tiesību subjektiem un to lēmumiem*. Politika, 5. februāris. Sk. 30.12.2009. Pieejams http://www.politika.lv/temas/pilsoniska_sabiedriba/5729/

Mežaparka Attīstības biedrība 2007. *Vēstule Rīgas mēram par Ezerparku un Jaunais Mežaparks*. Mežaparka Attīstības biedrība, 15. maijs. Sk. 20.12.2009. Pieejams <http://mezaparks.blogspot.com/2007/05/vstule-rgas-mram-par-ezerparku-un.html>

Namniece, K. 2010. Intervija. Rīga, 23.martā.

Rīgas Dome. 2007. *Rīgas Domes 2007. gada 29.maija sēdes ieraksts*. [Videoieraksts], Rīgas Dome. Sk. 06.02.2010. Pieejams <http://www.riga.lv/media/sedes/20070529.wmv>

Vides Aizsardzības klubs, [bez dat.] *Sabiedrības līdzdalība*. Sk. 30.12.2009. Pieejams http://www.ltn.lv/~vak/lidzdal.htm#_Toc2056740

Zilāns, A. 2007. *Sabiedrības intereses pilsētas attīstībā*. Diena, 10. augusts <http://www.diena.lv/lat/dzive/blog/kristine-abolina-un-andis-zilans/andis-zilans-sabiedribas-intereses-pilsetas-attistiba>

PIELIKUMI

1. pielikums “Ezerparka” vizualizācija esošajā apkaimes apbūvē
“Ezerparka” projekta paredzētās divas būvniecības kārtas
2. pielikums SVID analīze (izstrādājusi autore)
3. pielikums “Ezerparka” atrašanās vieta Rīgas kartē un pieguļošo ielu tīkls

“Ezerparks”vizualizācija esošajā apkaimē (Ezerparks, 2006)

“Ezerparks”projekta paredzētās divas būvniecības kārtas (Ezerparks, 2006)

SVID analīze (izstrādājusi autore)

Stiprās puses

- Atrašanās vieta Rīgas ZA, 7,5 km no Vecrīgas, (pilsētas daudzfunkcionālā centra), 3 km no Mežaparka un 2,5 km no Čiekurkalna centra (vietējo apkaimju centriem), 3,3 km no Teikas, 4 km no Skanstes, 2km no Brasas (pilsētas apakšcentriem).
- 25 ha platībā paredzēta daudzfunkcionāla apbūve, attīstot iepriekš neapbūvētu teritoriju.
- Vērienīga kanālu un dīķu sistēma, kas “Ezerparka” teritoriju savienos ar Ķīšezeru.
- “Ezerparka” centrālajā daļā ir paredzēts īpašs sabiedriskais objekts, kas mudinās vietējos iedzīvotājus uz kopīgu laika pavadīšanu vai satikšanos, piem. kinoteātris vai izstāžu zāle.
- “Ezerparks” būs pirmā vērienīgā teritorija Rīgā, kurā pēdējo 15 gadu laikā ir izstrādāta kompleksa inženiertīklu sistēma.
- Netiek plānots izmantot Rīgas attīstības plānā noteikto maksimālo ēku augstumu un apbūves intensitāti.
- Rajona iekšienē ir paredzēta publiskā telpa – parks.
- Tiek plānots lietis notekūdeņus neievadīt kopējā lietis kanalizācijas sistēmā, bet gan izmantot apkārtnes ainaviskajai uzlabošanai. Šāda risinājuma rezultātā palielināsies teritorijas bioloģiskā daudzveidība.

Iespējas

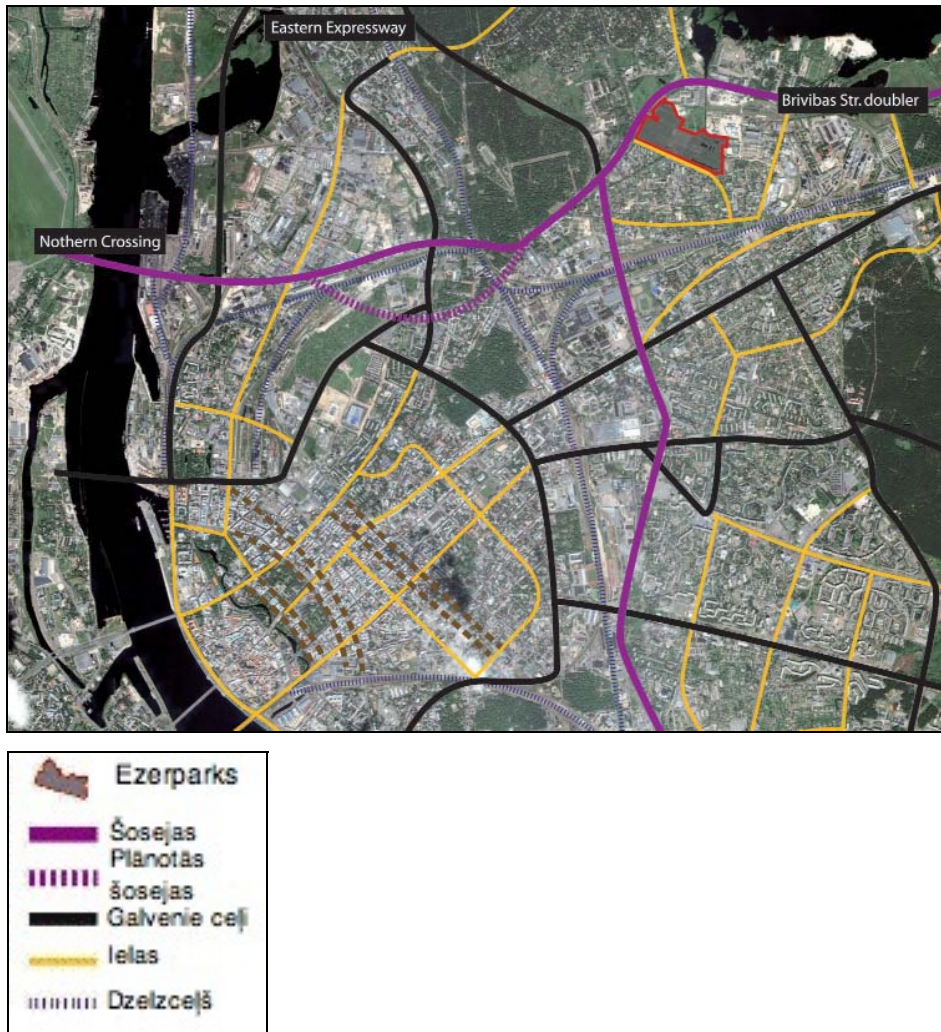
- Jaunas darba vietas un dzīvesvietas.
- Attīstīsies apkaimes ekonomika un infrastruktūra.
- Jauns publiskais parks un zaļās zonas visiem pilsētas iedzīvotājiem.
- Iespēja dzīvot, strādāt, izklaidēties vienā vietā.

Vājības

- Transporta problēmas. Plānos nav iekļauts sabiedriskā transporta risinājums pieaugošajam iedzīvotāju skaitam. Visa autosatiksmē tiks organizēta esošā ielu tīkla ietvaros, neņemot vērā ierobežoto kapacitāti.
- Paredzams paaugstināts trokšņu līmenis no lielās satiksmes intensitātes blakus plānotā Brīvības ielas dubliera dēļ.
- Sociālo, rekreācijas un ārstniecības iestāžu nepietiekamība un pieejamība tuvējā apkaimē.
- Mācību iestāžu nepietiekamība un pieejamība tuvējā apkaimē.

Draudi

- Teritorija atrodas pārmitrā vietā, kas nav piemērota apbūvei.
- Gruntsūdens līmeņa izmaiņām blakusesošajās teritorijās.
- Ne visi, kas dzīvos jaunajā apbūvē varēs sameklēt atbilstošu darbu tuvējā apkārtnē. Ne visi atradīs atbilstošas izklaides.
- Ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu kapacitāte.
- Gaisa kvalitātes izmaiņas un to ietekme uz vidi un iedzīvotāju veselību.
- Negatīvie demogrāfiskie faktori. Projekta “iesaldēšana”. Ekonomiskās situācijas dēļ nav zināms, kas notiks ar teritorijas attīstību nākotnē, vai nepaliks pamest būvlaukums.

“Ezerparks” atrašanās vieta Rīgas kartē un pieguļošo ielu tīkls (Ezerparks, 2006)